

Новы Час

ІНТЕРВ'Ю З ГІ САРМАНАМ

Стар. 11

ЧЫРВОНЫ КАПТУРОК І СЯМЁРА КАЗЛЯНЯТ

Той, хто яшчэ ўчора ўспрымаўся як карміцель, мае шанец трансфармавацца ў сваю супрацьлегласць

Стар. 4

КАЗАК СУПРАЦЬ КАЗАХА

20 гадоу таму ва Уральску адбыліся сутычкі паміж казахамі і казакамі. Ёсьць версія, што ў выпадку з'яўлення ахваря на заход Казахстана павінны былі быць кінутыя расійскія «міратворчыя войскі»

Стар. 13

АРТЫМОВІЧЫ

Стар. 14

ЧЫТАЙЦЕ
Ў НАСТУПНЫМ НУМАРЫ!

УЗГАДАЦЬ УСЁ

Нарыс Алега Новікава
з цыклу «Незалежная Беларусь»

▶ З НАГОДЫ

ПЕРШЫ КАМЕНЬ

Вольга ХВОІН

Нацбанк абвяргае чарговую дэвальвацыю. Аднак курс рубля пасля першай дадатковай сесіі на Беларускай валютна-фондавай біржы, што прыйшла 14 верасня, афіцыйна ўпай амаль у тро разы ў параўнанні з пачаткам года.

Паводле вынікаў першай дадатковай гандлёвой сесіі на Беларускай валютна-фондавай біржы, курс долара ЗША склаў 8600 рублёў, еўра — 12100, расійскага рубля — 305 беларускіх руб-

лёў. Курс долара на дадатковай сесіі перавысіў курс долара на асноўнай у 1,6 разы. Афіцыйныя курсы, устаноўленыя Нацбанкам на 15 верасня на асноўнай гандлёвой сесіі, склалі: долар ЗША — 5355 рублёў, еўра — 7320, расійскі рубель — 176,36 беларускіх рублёў.

Нацыянальны банк задаволены ходам таргоў на першай дадатковай сесіі на Беларускай валютна-фондавай біржы, але афіцыйна прызнаўшы чарговую дэвальвацыю пакуль адмаўляецца. «Мы цяпер не гаворым ні пра якую дэвальвацыю беларускага рубля з той простай прычыны, што няма зыходных пунктаў.

«Курс знаходзіцца на самай верхняй мяжы (8600 рублёў за долар ЗША) і пры росце прапанаваны будзе зніжацца», — мяркуе Надольны. Паводле яго слоў,

стратэгічная задача — зрабіць яго адзіным раўнаважным. А на якім узроўні ўдасца гэта ажыццяўіць — вось для гэтага мы дадатковую сесію і адкрылі», — заявіў намеснік старшыні Нацыянальнага банка Тарас Надольны.

Паводле яго слоў, многія прадаўцы валюты занялі пазіцыю чакання, таму прапанава была невялікай: менш як 5% ад дзённай экспартнай выручкі. Гэта прыкладна 8 мільёнаў долараў. Попыт перавысіў прапанову «у некалькі разоў».

«Курс знаходзіцца на самай верхняй мяжы (8600 рублёў за долар ЗША) і пры росце прапанаваны будзе зніжацца», — мяркуе Надольны. Паводле яго слоў,

Нацбанк не праводзіў інтэрвенцыі, і прагназуеца збліжэнне афіцыйнага курсу з рынковым на працягу паўтара—двух месяцаў.

Разам з тым чорны рынак адгукнуўся падвышеннем курсу — старыя каціроўкі перайшлі на біржу, а на «чорным рынке» з'явіліся новыя. Напрыклад, еўра прапаноўваюць купіць ад 11200 беларускіх рублёў да 14650 за адзінку, доллар — ад 8700 да 10700 рублёў. У абменніках валюта пакуль не з'явілася, і абменнікі плануюць прадаваць яе з абароту, то бок тое, што прынеслі і здалі грамадзяне.

Эксперт Леанід Злотнікаў мяркуе, што рэальный курс рубля цяпер называецца складаным. «Рынковы курс вызначаюць попыт і прапанова. Але на курс уплывае дзяржава праз інтэрвенцыі Нацыянальнага банка. Нацбанк таксама прадае валюту і збівае кошты на яе, збівае рэальный курс», — гаворыць эканаміст. Ён адзначае, што цяпер у краіне склалася ненармальная сітуацыя: ёсьць валюта па рыначным курсе, а ёсьць па заніжаным курсе Нацбанка, але толькі для асобных катэгорый спажыўцу.

Дзяржава падтрымка валютнага курсу патрабуе істотных сродкаў, чаго цяпер у Беларусі няма. МВФ пакуль адмовіў у выдачы кредиту на запыт беларускага ўраду. Выкананічы Савет дырэктараў МВФ заяўіў, што

магчымасць прадастаўлення Беларусі новага фінансавання залежыць ад узмацнення жорсткасці макраеканамічнай палітыкі ўладаў і іх прыхільнасці структурным рэформам.

«Дырэктары падкрэслілі, што для атрымання фінансавай падтрымкі ад фонду спатрэбіца прадэмантраваць прыхільнасць моцнай эканамічнай палітыкы і структурным рэформам», — гаворыцца ў распаўсюджаным паведамленні савета. Дырэктары заклікалі ўлады аднавіць знешнюю стабільнасць шляхам далейшага ўзмацнення жорсткасці падаткова-бюджэтнай і грошава-кредытнай палітыкі.

«Дырэктары падкрэслілі, што для атрымання фінансавай падтрымкі ад фонду спатрэбіца прыхільнасць моцнай эканамічнай палітыкы і структурным рэформам», — гаворыцца ў распаўсюджаным паведамленні савета. Дырэктары заклікалі ўлады аднавіць знешнюю стабільнасць шляхам далейшага ўзмацнення жорсткасці падаткова-бюджэтнай і грошава-кредытнай палітыкі.

«Дырэктары падкрэслілі, што для атрымання фінансавай падтрымкі ад фонду спатрэбіца прыхільнасць моцнай эканамічнай палітыкы і структурным рэформам», — гаворыцца ў распаўсюджаным паведамленні савета. Дырэктары заклікалі ўлады аднавіць знешнюю стабільнасць шляхам далейшага ўзмацнення жорсткасці падаткова-бюджэтнай і грошава-кредытнай палітыкі.

«Дырэктары падкрэслілі, што для атрымання фінансавай падтрымкі ад фонду спатрэбіца прыхільнасць моцнай эканамічнай палітыкы і структурным рэформам», — гаворыцца ў распаўсюджаным паведамленні савета. Дырэктары заклікалі ўлады аднавіць знешнюю стабільнасць шляхам далейшага ўзмацнення жорсткасці падаткова-бюджэтнай і грошава-кредытнай палітыкі.

«Дырэктары падкрэслілі, што для атрымання фінансавай падтрымкі ад фонду спатрэбіца прыхільнасць моцнай эканамічнай палітыкы і структурным рэформам», — гаворыцца ў распаўсюджаным паведамленні савета. Дырэктары заклікалі ўлады аднавіць знешнюю стабільнасць шляхам далейшага ўзмацнення жорсткасці падаткова-бюджэтнай і грошава-кредытнай палітыкі.

«Дырэктары падкрэслілі, што для атрымання фінансавай падтрымкі ад фонду спатрэбіца прыхільнасць моцнай эканамічнай палітыкы і структурным рэформам», — гаворыцца ў распаўсюджаным паведамленні савета. Дырэктары заклікалі ўлады аднавіць знешнюю стабільнасць шляхам далейшага ўзмацнення жорсткасці падаткова-бюджэтнай і грошава-кредытнай палітыкі.

«Дырэктары падкрэслілі, што для атрымання фінансавай падтрымкі ад фонду спатрэбіца прыхільнасць моцнай эканамічнай палітыкы і структурным рэформам», — гаворыцца ў распаўсюджаным паведамленні савета. Дырэктары заклікалі ўлады аднавіць знешнюю стабільнасць шляхам далейшага ўзмацнення жорсткасці падаткова-бюджэтнай і грошава-кредытнай палітыкі.

ФАКТЫ, ПАДЗЕІ, ЛЮДЗІ

► ПАДРАБЯЗНАСЦІ

ПІКЕТЫ НЕ ДАЗВОЛІЛІ

**Апошняя — дзяўятая
— забарона на правядзенне
пікета ў падтрымку
Мікіты Ліхавіда прыйшла
напярэдадні яго вызвалення.**

Забарону падпісаў намеснік старшыні райвыканкама Уладзімір Навіцкі.

Рух «За свабоду» падрыхтаваў заявы на правядзенне пікетаў, у дзеяцці рэйсцэнтрах Мінскай вобласці. І ўсюды атрымаў адмоўы.

Таксама прыйшли адказы, падрыхтаваныя прадстаўніком Руху «За Свабоду» ў Барысаве

Сяргеем Салашам і ПЦ «Вясна» Алегам Мацкевічам, з прокуратурой Слуцкага і Крупскага раёнаў.

Слуцкі прокурор Віталій Жукouski не ўгледзеў у забароне на правядзенне пікета, падпісанай старшынёй Слуцкага райвыканкама Уладзімірам Даманеўскім, парушэння заканадаўства.

А прокурор Крупскага раёна Аляксей Перасунька без лішніх словаў, фактычна здымоючы з сябе абавязак разгаваць па сутнасці на парушэнні заканадаўства, «перасунуў» разгляд скаргі Сяргея Салаша на Часнака ў суд Крупскага раёна.

Паводле Руху «За Свабоду»

► ЗВАНOK

СТАТКЕВІЧ НЕ ПАДПІША

Познім вечарам 14 верасня Кацярына Статкевіч, дачка экс-кандыдата на пасаду презідэнта Мікалая Статкевіча, даслала ў шэраг незалежных СМИ інфармацыю аб тэлефоннай размове з бацькам, якая доўжылася каля 10 хвілін.

Гэта было першы раз пасля 19 снежня. «Перыядычна, — паведаміла Кацярына, — бацьку абрывалі на паўслове, на некаторыя пытанні не дазвалялі адказаць наогул. Напрыклад, на пытанне аб здароўі і аб няшчасным выпадку, ён паспей толькі паведаміць, што рука ў лангепе, як яго перапынілі.

Ён сказаў, што застаўся адзін у Шклоўскай калоніі, астатніх ужо выпусцілі, яго ж, хутчэй за ўсё, не выпусціць яшчэ доўга».

Паводле Кацярыны, прашэнне аб памілаванні Статкевічу прапаноўвалі напісаць шматкроц. «У выніку ён узяў паперу і напісаў даволі рэзкім тонам, што ў злачынцы ён нічога прасіць не будзе, цяпер чакае рэакцыі, — кажа дачка палітвязня. — Бацька сказаў, што «хлопцы падпісалі прашэнне, бо ім пагражалі згвалтаваннем, і папрасіў расплаўся з дзяту гэтую інфармацыю, гэта важна».

На ўражанне Кацярыны, настрой у бацькі даволі байшоўскі, і ён запэўніў яе, што здавацца не збіраецца, як і падпісваць якія б тое ні было прашэнні.

► КАНФЕРЭНЦЫЯ

НЕЗАЛЕЖНАСТЬ БЕЗ ЭЛЕКТРЫЧНАСЦІ

11 верасня ў мінскім ДК Трактарнага завода прыйшла канферэнцыя «Незалежнасць: здабыткі і перспективы», прысвечаная 20-годдзю надання Дэкларацыі аб дзяржаўным суверэнітэце Рэспублікі Беларусь статуса канстытуцыйнага закона.

Мерапрыемства ладзілася ў межах кампаніі «Народная праграма», ініцыяванай Рухам «За Свабоду», пры ўдзеле аргкамітэта па святкаванні 20-годдзя незалежнасці Беларусі.

У канферэнцыі ўзялі ўдзел 260 грамадскіх актывістаў, палітыкі і экспертаў. Яна складалася з дзвюх секцый. У першай грамадскія і палітычныя дзеячы разважалі пра тое, ці ёсьць незалежнасць Беларусі гісторычнай выпадковасцю, што дала яна нашай краіне, што пагражае беларускай незалежнасці і якая будучыня яе чакае.

Сярод выступоўцаў былі колішні спікер Вярхоўнага са-

вета Мечыслаў Грыб, кіраўніца Беларускай асацыяцыі журналістаў Жана Літвіна, метадолаг і палітолог Уладзімір Мацкевіч, старшыня Руху «За Свабоду» Аляксандр Мілінкевіч, лідар Партыі БНФ Аляксей Янукевіч.

Другая секцыя ўяўляла сабой дыскусію ў межах кампаніі «Народная праграма», якая складаецца праз экспертынія і грамадскія дыскусіі дзеля ўмацавання незалежнасці Беларусі як пазытывнае канцепцыі яе развіцця.

На жаль, канферэнцыя была перарвана падчас аблекавання пенсійнай рэформы — была адключана электрычнасць у зале, дзе яна праходзілася. Рэч у тым, што канферэнцыя была запланаваная да 17-й гадзіны, адпаведна, ад гэтага часу была заключаная арендная дамова. Адміністрацыя ДК МТЗ папярэдне пагадзілася працягнуць яе яшчэ на гадзіну. Аднак з'явіўся невядомы (не прадставіўся і нічога не тлумачыў), які адключыў электрычнасць у зале.

Паводле Руху «За Свабоду»

► ПРАВЫ ЧАЛАВЕКА

АЎТУХОВІЧ НЕ ЎСПІСЕ

Вольга ХВОІН

**Асуджаны ў 2009 годзе
ваўкавыскі прадпрымальнік
Мікалай Аўтуховіч ужо
адбыў палову тэрміну
зняволення. І, паводле
заканадаўства, адміністрацыя
івацэвіцкай калоніі абавязана
падрыхтаваць паперы ў суд,
каб пакаранне было зменена
на больш мяккае.**

Аднак Мікалай паведаміў свайму прадстаўніку юрысту Алегу Волчаку, што цяпер на яго аказваеца вялікі псіхалагічны ціск, робіцца ўсё, каб было немагчыма прымяніць гэтую прававую працэдуру.

«Кіраўніцтва калоніі робіць Мікалай Аўтуховіча злосным парушальнікам, — пераказвае юрист Алег Волчак змест тэлефоннай размовы з Мікалаем Аўтуховічам. — Маўляй, ён парушае рэжым і да ўсяго не падпісаў паперу, што прызнае сваю віну, стаў на шлях выпраўлення. Таксама Мікалаю ѿяўлі аблежаванне на перадачу прадуктаў. У яго мусіць быць дыльтычнае харчаванне, адпаведна, гэтая мера паўплывае на стан здароўя чалавека. Я спытаў, ці напраўду ён парушае рэжым

утрымання? «Ды не, — гаворыць, — проста прыдзіраюцца цяпер да кожнай дробязі і афармляюць акты». Мікалай расказаў, што ёсць вялікі псіхалагічны ціск на яго. Не памятаю Аўтуховіча такім засмучаным. Але я нагадаў, што Мікалай у спісе палітвязняў, многія праваабарончыя арганізацыі адсочваюць інфармацыю, што датычна яго. Будзем спадзявацца, што ў кастрычніку ён выйдзе на свабоду».

Цягам апошніх месяцаў на свабоду тройчы адпускалі палітвязняў, асуджаных за ўздел у акцыі пратэсту 19 снежня. Ёсць прагнозы, што цяжкія эканамічныя ўмовы прымусіць Аляксандра Лукашэнку вызваліць і астатніх палітвязняў, бо у такім выпадку можна было б различыць на дапамогу з боку ЕС.

Freedom House у 2010 годзе да Сусветнага Дня правоў чалавека абнародавала спіс з 15 найвядомейшых палітычных зняволеных свету. У ім ёсць і прозвішча Аўтуховіча. Упершыню прадпрымальнік і дэмакратычны актыўіст, які хацеў стварыць незалежны саюз войнаў-аўганаў, быў арыштаваны ў кастрычніку 2005 года. Абвінаваціўшы ў нявыплаце падаткаў, яго асудзілі на трох з паловай гады. Ён быў адным з шасці палітвязняў, вызваленых у выніку жорсткіх санкцый ЗША і ЕС, аднак ужо ў 2009-м яго зноў асуздзілі, гэтым разам на пяць гадоў нібыта за захоўванне пяці патронаў, хаця першапачатковая Аўтуховічу прад'яўлялі абвінавачванне ў змове супраць дзяржслужбовцаў. Здароўе Аўтуховіча сур'ёзна падарванае серыяй доўгіх галадовак пратэсту і недахопам неабходнай медыцынскай дапамогі.

► ГЕНДЕР

РЭВАЛЮЦЫЯ ДЛЯ ЖАНЧЫН

Вольга ХВОІН

У Аўдзяднанай грамадзянскай партыі мяркуюць, што жанчыны маюць права на рэвалюцыю. Таму дзвёры партыі для іх адчыненыя. Размова ідзе пра рэалізацыю гендэрнай палітыкі, прасоўванне ў беларускім грамадстве ідэй роўнасці.

Кіраўнік АГП Анатоль Лябедзька гаворыць, што ў палітычным жыцці жанчынам пачалі адводзіць самыя непрыемныя працы. «Усе, хто выносіў прысуды на палітычных працах, быті жанчынамі. Падчас выбараў асноўную частку выбарчых камісій, якія займаюцца фальсіфі-

кацыямі, складаюць жанчыны», — абураеца палітык.

Але, каб змяніць сітуацыю, паводле яго слоў, жанчыны самі мусіць прыйсці ў публічную палітыку і ўголосіць пра сябе. Напрыклад, у час парламенцкіх выбараў. Таксама палітык мяркуюць, што прыцягненне да актыўнай дзейнасці жанчын дапаможа змяніць іх электаральныя сімпаты. «Мы ведаем яшчэ і сацыялогію: значная частка жанчын-выбарцаў галасуе за дзеісную ўладу. Я лічу гэта недарэчнасцю. Гэта ўлада стварае дыскрымінацыйную палітыку ў адносінах да жанчын, а яны за яе галасуюць! Вельмі важна ў гэтай сітуацыі правильна расставіць акцэнты. Думаю, праз выбарчую кампанію мы мусім зламаць гэтую стэрэатыпы. Жанчыны з іх патэнціялам мусіць стаць тымі, хто цягне

ўесь чыгуначны састаў! Ну, не фізічна...» — разважае Анатоль Лябедзька.

Кіраўніца грамадскага аўдзяднання «Жаночы незалежны дэмакратычны рух» Людміла Пеціна найперш апелюе да эканамічных аспектаў жыцця беларусак. Напрыклад, асноўнай проблемай жанчын з'яўляецца той факт, што іх даходы істотна саступаюць даходам мужчын. «Больш за 60% працуючых жанчын не маюць дастатковага сродку на базавыя патробы — набыццё ежы і адзення, аплату камунальных паслуг, — дзеліцца Людміла статыстычнай інфармацыяй. — Сярэдні заробак жанчын на 30% ніжэй за заробак мужчын. Гэта прымушае жанчын, якія працујуць у мэдыцыні, адукацыі, культуры, сацыяльных сферах, працаўцаў не на адну, а на паўтары-дзве стаўкі. А ёсць яшчэ і хатнія клопаты». Жанчыны не прымаюць удзелу ў выпрацоўцы дзяржаўных рагшэнняў — цяпер ва ўрадзе толькі адна жанчына-міністр.

Яшчэ адна проблемная крапка — хатні гвалт у дачыненні да жанчын. Гэта прыкрайная з'ява па-ранейшаму шырокага распаўсяданя, афіцыйная статыстыка МУС Беларусі сведчыць: штогод расце колькасць злачынстваў у сям'і, ахвярамі якіх становяцца жанчыны і дзеці. Тому АГП і грамадскае аўдзяднанне «Жаночы незалежны дэмакратычны рух» плануюць падрыхтаваць законапраекты «Аб прадухіленні хатнага гвалту» і «Аб гендэрнай роўнасці».

▼ ТЫДНЁВЫ АГЛЯД

ВЯЛІКІЯ ПРАБЛЕМЫ І МАЛЕНЬКІЯ РАДАСЦІ

Генадзь КЕСНЕР

Морам слёз, кветак і свечак адзначыліся развітанні беларускім спартойцам, якія загінулі ў авіякатастрофе на шляху ў Мінск. Тым часам, галовы грамадзян баляць з прычыны штодзённага росту цен літаральна на ўсё. Кіраунік дзяржавы злітасція яшчэ над 11 асуджанымі за падзеі 19 снежня 2010 года, а апазіцыя атрымала поўху, адкуль не чакала.

У мінулых выходных Беларусь развіталася з ахвярамі крушэння самалёта ў Яраслаўлі: лепшым хакеістам Беларусі ўсіх часоў 36-гадовы Руслан Салеем, узыходзячай зоркай 21-гадовым Сяргеем Астапчуком, а таксама 31-гадовым трэнерам, былим хакеістам Мікалаем Крываносавым. У суботу на развітанне з Русланам у лядовых палацах хакейнага клуба «Юнацтва» ў мінскім Парку Горкага прыйшли тысячи і тысячи людзей — як заўзятараў хакея, так і проста беларусаў, што пажадалі аддаць апошнюю даніну памяці і павагі легендзе айчыннага спорту. Пахавалі Руслана Салея на Усходніх (Маскоўскіх) могілках стаціцы. На наступны дзень сотні людзей развітваліся з Сяргеем і Мікалаем. Свой апошні прытулак хлопцы знайшлі на Кальварыйскіх могілках.

Нягледзячы на вельмі сумную атмасферу, якая спадарожнічала першай гульні турніру КХЛ мінскага «Дынама» на самай вялікай арэне краіны, нашым хакеістам удалося перамагчы горыч страты сяброў і атрымаць такую важную перамогу над омскім «Авангардам» з лікам 4:1.

Якія перадолелі псіхалагічны бар'ер у 10 тысяч рублёў за дзясятак, жывы карп каштуе 22–24 тысячи за кіло, амаль столькі ж — замарожаныя бройлеры

Не далі сябе перамагчы і футбалісты барысаўскага БАТЭ, які ў Празе стартавалі ў груповым турніры Лігі Чэмпіёнаў супраць каманды «Віктоля» (Пльзень). Нашы суайчыннікі таксама па ходу гульні прайгравалі 0:1, але наша бразільская зорка з беларускім пашпартам Рэнан Брасан здолеў зраўняць лік і выратаваць для каманды такі важны бал. Такія маленькія радасці на агульным змрочным фоне.

Чаму змрочным? Зайдзіце ў бліжэйшую краму, і там вы знайдзецце адказ на гэтае пытанне. Кошты на прадукты харчавання прадаўцы перапісваюць амаль кожны дзень, таму ніколі не ведаеш, што зможаш набыць за туго суму, якая ляжыць у тваім кашальку. Надоечы аўтару гэтых радкоў паскардзіўся нават былы кіраунік Нацыянальнага банку Станіслаў Багданкевіч: «Толькі што жонка вярнулася з рынку і паведаміла мне, што някепская свініна

каштуе ўжо сто тысяч рублёў за кіло, а ляўвічына — больш за сто тысяч! Куды мы коцімся?!»
Вось і я задаюся гэтым пытаннем: куды? Калі які ў некаторых крамах перадолелі псіхалагічны бар'ер у 10 тысяч рублёў за дзясятак, калі жывы карп каштуе 22–24 тысячи за кіло, амаль столькі ж каштуюць і замарожаныя бройлеры, калі экзатычная ўжо чырвоная рыба цягне пад 200 тысяч. Ад 14 верасня зноў выраслі кошты на аўтамабільнае паліва, крывахуранай падаражаў праезду у грамадскім транспарце і маршрутных таксі — у апошніх адрозу на 500 рублёў, зноў узніліся адпукнія кошты на мяса, цукар зараз «цягне» на тысячу больш (рост 20%), чым гэты прадукт каштаваў яшчэ тыдзень таму. На падыходзе — чаргове павышэнне коштаваў на паслугі ЖКХ.

Тым часам, улады, не імкнучыся праводзіць сур'ёзныя эканамічныя рэформы, працягваюць разлічваць на зневінівалютны паступленні. Расійскі «Сбербанк» гатовы выдаць крэдыт памерам у 1 мільярд долараў акцыянернаму таварыству «Беларуськалій». Як заяўві першы віцэ-прем'ер Беларусі Сяргей Румас, пагадненне дасягнута «у мэтах стабілізацыі на ўнутраным валютным рынку». Гэтым разам заклад акцый «беларуськалій» ў якасці забеспячэння гарантый вяртання крэдыту

Дзіўнавата, бо яшчэ нядайна беларускі ўрад вуснамі яго старшыні Міхаіла Мясніковіча заяўляў пра намер атрымаць ад МВФ крэдыт памерам ад 3,5 да 8 мільярдаў долараў. Знайшлася нейкая новая крыніца фінансавання? Хто ж вам адкажа... На паверхні ляжыць хіба што варыянт продажу другой паловы акцый «Белтрансгазу» за 2,5 мільярда долараў, але пра паступленне гэтых грошай можна будзе казаць толькі пасля завяршэння перамовы па чарговаму контракту на пастаўкі расійскага газу ў Беларусь на наступны год, бо беларускі бок увязвае пытанне пра продажу «Белтрансгазу» менавіта з цаной на «блакітнае золата». Шляхі ўрадаваия несправядальныя...

14 верасня ў другой палове дня стала вядома, што афіцыйныя беларускі лідар памілаваў яшчэ 11 удзельнікаў падзеі 19 снежня 2010 года. Як пазначана, «карыстаючыся прынцыпамі гуманнасці». Незалежныя эксперыты называюць гэтыя крокі кірауніка дзяржавы не праявай гуманізму, а вынікам патаемнага гандлю ўладаў з Захадам. Што ж, нічога новага тутмы не бачым. Толькі вельмі і вельмі шкада слёз і пакут родзічай палітычных зняволеных.

Беларуская апазіцыя атрымала нечаканую поўху з боку кірауніка суседніх краін — сяброўкі Еўрапейскага Саюза. Так, прэзідэнт Літвы Даля Грыбайускайтэ ў інтэрв'ю літоўскому радыё выказала меркаванне, што беларускую апазіцыю цікавяць пераважна грошы. «Калі гутарыш альбо чуеш, як размаўляюць некаторыя прадстаўнікі апазіцыі, то часцей за ўсё не чуеш, што іх прыярытэтам і мэтай з'яўляецца незалежная Беларусь...» Часцей за ўсё, мы чуем, што трэба больш грошай, і што Расія, у прынцыпі, сябар. Гэта, несумненна, выклікае ў нас пэўную заклапочанасць, паколькі нацыянальны інтарэс Літвы — незалежны сусед, незалежная краіна», — цытуе літоўскага прэзідэнта афіцыйная БелТА.

У газеце «Lietuvos rytas» яе галоўны рэдактар Рымвідас Валатка так пракаментаваў выказванні Даля Грыбайускайтэ: «Пасля такіх словаў кірауніцы дзяржавы адзінае пачуццё, якое цябе ахоплівае, гэта сорам. Сорам за Літоўскую дзяржаву, сорам за «герояў, якія спяць у магілах». Сорам, што Літва абрала прэзідэнтам жанчыну, якой чужое не толькі пачуццё сораму. Прамова па радыё паказвае, што ёй чужое хоцьнейшай спачуванне да людзей, з чынінатаў народных правоў і свабодаў ужо паўтара дзесяцігоддзі здзекуеца дзяржаваўная машына беларускага дыктатара».

Што тут дадаць?

▼ ФІГУРЫ ТЫДНЯ

РЫГОР ВАСІЛЕВІЧ

Генеральны прауктор Беларусі Рыгор Васілевіч хацеў бы да рэгулявання інтэрнэту далучыць ААН. Васілевіч мяркуе, што неабходна падрыхтаваць міжнародную дамову аб упарядкаванні карыстання інтэрнэтам. Документ можа быць падрыхтаваны на ўзорні ААН.

Як адзначыў генпрокурор, практика публікацыі ў інтэрнэце абразлівых артыкулаў, артыкулаў паклённіцкага характару, падбухтарванне да парушэння заканадаўства недапушчальная. «Праблема ёсьць, яна патрабуе вырашэння з выкананнем правоў усіх удзельнікаў гэтых адносін», — сказаў Васілевіч.

АНДРЭЙ ЛЯНКЕВІЧ

Беларускі фотограф Андрэй Лянкевіч прадставіць краіну на Photoquai. Запушчаная ў 2007 годзе парыжскім музеем Musée du Quai Branly біенале сучаснага фотамастацтва Photoquai праходзіць у гэтым годзе ў трэці раз. Яе адметная рыса — дэмансстрацыя выключна незаходнай фатографіі. У экспазіцыі прадстаўлена калі 400 работ 46 фотографаў з 29 краін: ПАР, Конга, Эфіопіі, Нігеріі, Танзаніі, Тога, Марока, Туніса, Бахрэйна, Ірака, Расіі, Кітая, Паўднёвой Карэі, Індый, Японії, Тайваня, Кубы, Камбоджы, Лаоса, Малайзіі, Інданезіі, Сінгапура, Тайланда, Аўстраліі, Новай Зеландыі, Чылі, Калумбіі, Бразіліі. Беларусь прадставіць выставу Андрэя Лянкевіча «Фальшывыя жывёлы».

«Прынцыповым момантам фотабіенале з'яўляецца аддзяленне єўрапейскай і амерыканскай фатографіі, — патлумачыла мастацкі дырэктар Photoquai, фотограф і рэжысёр Франсуаза Юг'е. — Такім чынам, у прадстаўленым адборы мы бачым імёны з Беларусі і Расіі, бо гэтая краіны не частка єўрапейскай супольнасці, у той час як дзяржавы Балтіі ў яе склад уваходзяць — таму іх аўтараў у экспазіцыі няма. Безумоўна, мы б хадзелі ўбачыць фатографаў з Украіны і Казахстана, аднак у працэсе падрыхтоўкі атрымалі менавіта тыя імёны і працы, якія і будуть прадстаўленыя».

Самымі цікавымі, па словах Франсуазы Юг'е, з'яўляюцца экспазіцыі фотографаў з Расіі, Кубы і краін Паўднёва-Усходняй Азіі. «Куратары, якіх я прызначыла для выбару аўтараў, — працягвае яна, — валодаюць глыбокімі ведамі ў галіне сусветнай фатографіі, яны мелі зносіны з галерыстамі, дырэктарамі музеяў. Прадстаўленыя фотографы вядомыя ў сваіх краінах, але не ў Еўропе, і ў Францыі ў прыватнасці. У той жа час асноўнай умовай пры адборы было тое, каб аўтары раней не выстаўляліся ў Францыі».

«Photoquai 2011 — гэта падарожжа праз лімантующы свет, спраесціраваць уяўленнем фатографаў, якія паказваюць сучасны стан іх таварыстваў і культуры, выдатных ад нашай. Для нас яны як ахоўнікі, якія не даюць нам заснучы», — кажа Франсуаза Юг'е.

Выставка пройдзе з 22 верасня па 4 снежня 2011 года.

АЛІМ СЕЛАІМАЎ

У турэцкім Стамбуле ў фінальным паядынку вагавай катэгорыі да 84 кілаграмаў прадстаўнік Беларусі Алім Селімаў прамог паліка Даміяна Янікоўскага і стаў двухразовым чэмпіёнам свету па грэка-рымскай барацьбе. На шляху да вырашальнага бою Алім Селімаў паслядоўна выйграў у Таічы Оку (Японія), Янарбека Кенджэева (Кыргызстан), Самана Тахмасебі (Азербайджан) і Рамі Хінценемі (Фінляндія).

Акрамя золата сусветнага першынства беларускі барэц стаў уладальнікам алімпійскай ліцэнзіі ў Лондан-2012. Напярэдадні беларускі спартсмен Элбек Тажыеў (55 кілаграмаў) заваяваў сярэбранны медаль, а Цімафей Дзейнічэнка (96 кілаграмаў) заняў 5-е месца. Яны таксама сталі ўладальнікамі ліцэнзій на Алімпіяду-2012. Пущёўкі ў алімпійскі Лондан атрымаюць па шэсць лепшых барцоў у кожнай вагавай катэгорыі.

Алім Селімаў родам з Сулейман-Стальскага раёна, па нацыянальнасці лезгін. У 1998 годзе ён прыехаў у Мазыр да сяброў пагасціваць. Сустрэўся з трэнарам па грэка-рымскай барацьбе Малікам Эскэндэрэвым, таксама выхадцам Дагестана, які высока ацаніў патэнцыял спартыста (да гэтага Алім здзяйсніўся вольнай барацьбой) і прапанаваў юнаку застасцца. Спачатку ён трэніраваўся ў Мазыры, потым пераехаў у Гомель. У 2005 годзе Алім Селімаў у складзе зборнай Беларусі заваяваў свой першы тытул чэмпіёна свету па грэка-рымскай барацьбе.

ПАЛІТЫКА

4

▶ АЗБУКА ПАЛІТАЛОГІІ

ЧЫРВОНЫ КАПТУРОК І СЯМЁРА КАЗЛЯНЯТ

Сяргей НІКАЛЮК

Калі ў 1994 годзе грамадства апніулася ў дыскамфортным стане пад уздзейнім ліберальныіх рэформаў, то сёння — па прычыне банкруцтва «моцнай дзяржавы».

Казку пра Чырвоны Каптурок завяршае happy end. Вось яе фінал: «Але, на шчасце, тым часам праходзілі калі хаткі дрывасекі з сякерамі на плячах. Пачулі яны шум, забеглі ў хатку і забілі Ваўка. А потым распаролі яму пузу, і адтуль выйшла Чырвоны Каптурок, а за ёй і бабуля — абедзве жывыя і цэльяя». Да свайго сямейнага шчасця Каза і яе сямёра казлянят таксама прыйшлі праз смерць Ваўка: «Пачалі яны скакаць. Каза пераскочыла, а Воўк сконкуў ды і ўваліўся ў гарачую яму. Пузу ў яго ад агню лопнула, казлянты выскакашылі адтуль, усе жывыя, ды скок да маци! І сталі яны жышць пажываць, як і ране».

У першай казкі ёсьць аўтар — француз Шарль Перо, другая казка — руская народная. Што іх аўядноўвае? Уяўленне пра тое, што шлях да шчасця ляжыць праз смерць ворага. З Царёнай-жабай у свой час аналагічная гісторыя здарылася. Яе доўгаму і шчасліваму жыццю з Іванам-царэвічам папярэднічала чарада забойстваў: зайца, качкі і Кашчэя. Вывернуты з коранем дуб не лічым.

Атака на прынадны кавалак

Перо жыў у другой палове XVII стагоддзя. Няма нічога дзіўнага ў тым, што і сам казачнік успрымаў жышцё як арэну, на якой у смяротнай сутычцы сышліся Дабро і Зло. Для шматлікіх беларусаў такое ўспрыманне жышцца актуальнай і дагэтуль (гл. «Рэспубліка талерантных маніхеяў»). Яны перакананыя, што носьбітамі зла з'яўляюцца пэўныя людзі, знічэнне якіх аўтаматычна адкрыве дарогу ў царства Дабра і Праўды.

Маніхей, калі сутыкаецца з проблемай, не абцяжарвае сябе аналізам. Ён накіроўвае сваю энергію на пошуки ворагаў. Прайлюструю сказаючы цытатай улюбёнаага аўтара: «*И причины периода, который мы переживаем очередной раз, не только внутри нашей страны. Ещё больше причин извне! <...>* Я, конечно, понимаю, я не мечтатель, что никто никогда не позволит государству в центре Европыходить в «белых перчатках» и радоваться жизни. Конечно, будут атаковать и слева, и справа — уж слишком лакомый кусок и в материальном, и в геостратегическом отношении наша страна».

Зірнём на «лакомый кусок» з пункту гледжання афіцыйнай статыстыкі. Сярэдняя зарплата ў чэрвені складаў 1 782,9 тысячы рублёў ці 350 долараў па курсу Нацбанка,

што ніякага дачынення да реальнасці не мае. Пагадзіцеся, «ходить в «белых перчатках» и радоўвацца жизні» з такім непад'ёмным цяжарам у гаманцы адваўщица далёка не кожны. Але, магчыма, гэты сумны вынік 17-гадовага блукання «своім путем» сфармаваўся не пад уздзейнім бесперарынных атак злева і справа?

У чарговы раз працытую неўядомага аўтара: «Мова дадзена ўладзе для самавыкryцця». Гэта му віду дзеянасці беларускай ўлады рэгулярна аддаеца, разважаючы, у прыватнасці, на ўпадабаную тэму пра «равнодоходность». Цэны, маўляў, на газ у Беларусі значна вышэй, чым у Расіі, адсюль і эканамічныя праблемы, у тым ліку і з ростам дабрабыту.

Але калі адсутніцца цэнавай «равнодоходности» робіць беларускую прамысловасць неканкурэнтадольней на Усходзе, то чаму бытадынамі заваліць сваім таннымі таварамі Захад, які атрымлівае расійскі газ па больш высокіх цэнах? Аднак такім чынам ставіць пытанье ў нас не прынікта, і часам здраўца праколы. Даю слова яшчэ аднаму выдатнаму аўтару, акадэміку і палітыку Анатолю Рубінаву: «Савецкі Саюз, безумоўна, адставаў па тэхналагічным узроўні ад Еўропы. І сёння ўзоровень тэхналогій як у Беларусі, так і ў Расіі застаецца істотна ніжэйшы (вылучана намі — С.Н.), чым у Цэнтральнай Еўропе. Тому ёўрапейскія цэны на энерганосбіты для нас пакуль непад'ёмныя».

Высвятляеца, што справа не ва ўдараах, а ў істотна ніжэйшым тэхналагічным узроўні айчыннай прамысловасці. Але дзе і калі ўлада вяла сур'ёзную размову з грамадствам з нагоды яго павышэння?

Не спяшайцесь ціснучь на клямку

Для такой размовы патрэбныя, прынамсі, двое. Такі мінімум у рэспубліцы ёсьць. Я маю на ўвазе ўладу і грамадства. Няма, на

першы погляд, і недахопу ў размовах, але вядуцца яны не паміж уладай і грамадствам, а ўладай з грамадствам, прычым выключна ў рэжыме маналогу.

Дыялог як спосаб узгаднення пазіцый бакоў, як спосаб пошуку залатой сярэдзіны з'яўляецца гістарычнай катэгорыяй. Традыцыйнаму грамадству для разшэння бягучых праблем (іншых праблем яно і не ведала) цалкам хапала маналогу. Гэта быў аўтарскі маналог першай асобы, ці, як гэта ні падасца дзіўным, маналог веча. Уся справа ў тым, што веча не прадугледжвала права меншасці на ўласнае меркаванне, і калі падчас усенародных абмеркаванняў адбываліся спрэчкі, то заўсёды ў выглядзе маналогаў, якія канфліктавалі паміж сабой і часта завяршаліся пабоішчамі.

Тое, як у рэжыме маналогу працуе сучасны аналаг веча — Усебеларускі народны сходы, — мы назіралі ўжо чатыры разы. Не выключана, што хутка з'явіцца магчымасць бачыць яшчэ адно ўсебеларуское мерапрыемства, але гэтым разам у выглядзе з'езду патрыятычных сіл.

Маналог — гэта форма выражэння маніхейскай свядомасці. Засваенне маналогу, далучэнне да маналогу маніхей разглядае як засваенне і далучэнне да Праўды, якая супрацьстаіць д'ябалічнінне плюралізму. Зразумела, што Праўда з вялікай літары можа быць толькі ў адзіночным ліку, і яна вартая таго, каб быць зацверджанай любымі сродкамі, аж да фізічнага знішчэння яе апанентаў.

Адрозніць сапраўднага носьбіта Праўды ад пярэваратня часам не так проста. Вернемся да нашага казачнага ваўка. І ў першым, і ў другім выпадку ён змушаны выдаткаваць масу выслілкаў, каб даверлівасць Чырвоны Каптурок і казлянты, што стравілі грамадзянскую пільнасць, не змаглі распазнаныць у ім пярэваратня.

Прыяду толькі адзін з фрагментаў казкі Перо:

«— Хто там? — спытаў Воўк.

лением. В Беларусі для него просто нет питательной среды».

Пад носьбітамі рэвалюцыянага светапогляду ў нас звычайна маюць на ўвазе прадстаўнікоў «пятай калоны», але давайце глянем на праблему не з вышыні ўладнай «вертыкалі», а з пагорка азбукавых паліталагічных ісцін. Для гэтага нам спатрэбіцца чатыры радкі з «Інтэрнацыяналу»:

Весь мир насилья мы разрушим
До основанья, а затем
Мы наш, мы новый мир
построим,
Кто был ничем, тот станет всем.

Перад намі тыповы ўзор маніхейскага ўяўлення пра тое, што разбуэрнне старога тоеснае акту фармавання новага. Важна падкрэсліць, што новае не вырастаета са старога, а ўяўляе нешта цалкам яму процілеглае, яно як бы з'яўляеца з нічога. Аналагічны пракацэ адбываецца і на ўзроўні асобы. Яшчэ сёння раніцай яна была «ничем», а ўжо да абеду раптам становіцца «всем».

Рэвалюцыя ва ўяўленні маніхеяў — гэта змена ў інверсійным рэжыме (больш падрабязна пра гэта чытайце ў «Дыфузнай незадаволенасці»). Кожны з нас лёгка здольны пракацэ ў сябе на далоні. Для гэтага дастатковы пакласці на далонь манетку, а потым хутка перавярнуць яе (слова «інверсія» паходзіць ад лацінскага *inversio* — пераварочванне). Вось, уласна, і ёсць. Зло грамадства ўвасоблене ў пэўных людзях. Такім чынам, для наступлення ўсеагулнага шчасця неабходна знішчыць гэтых пэўных людзей, г. з. ваўку неабходна распароць пузу.

І вось тут я пераходжу да асноўнай думкі: носьбітамі маніхейскай (інверсійной) свядомасці ў Беларусі пераважна з'яўляюцца прадстаўнікі большасці, той самай большасці, на якую 17 гадоў абавіраўся наш «адзін палітык». Гэта яны ў 1994 годзе сталі асноўнай рухальняй сілай «электаральнай рэвалюцыі». Рэвалюцыю яны правялі ў інверсійным рэжыме, з мэтай пазбаўлення ад дыскамфортнага стану, у якім апніуліся ў выніку ліберальных рэформаў Гарбачова.

Сёння большасць зноў знаходзіцца ў дыскамфортным стане, але не пад уздзейнім ліберальных рэформаў, а па прычыне банкруцтва «моцнай дзяржавы», якая губляе свой патэрналістычны рэурс літаральна на вачах. І таму той, хто яшчэ ўчора ўспрымаўся як карміцель, мае шанец трансфармавацца ў сваю супрацьлегласць. Паміж абсалютным Дабром і абсалютным Злом у галоах маніхеяў няма нічога прамежкавага. Яны здольныя змяніць свае погляды выключна ў інверсійным рэжыме. «Кто был ничем, тот станет всем». Сапраўдная ізваротная выснова: «Кто был всем, станет ничем». Інакш інверсійная логіка не працуе.

Звязніце ўвагу: у 1994 годзе пад уздзейнім інверсіі большасць распарола пузу гене лібералізму. Сёння справа ідзе да таго, што яго ахвярай стане воўк аўтарызыму. Гэта хуткае ўспрыманне з'яўляецца як карміцель, мае шанец трансфармавацца ў сваю супрацьлегласць. Паміж абсалютным Дабром і абсалютным Злом у галоах маніхеяў няма нічога прамежкавага. Яны здольныя змяніць свае погляды выключна ў інверсійным рэжыме.

Айчынныя рэвалюцыі не варта блытаць з рэвалюцыямі на Захадзе, якія перадалі ўладу ў руکі трэцяга саслоўя. Да нас іх досвед дачынення не мае.

жыццё

ЯК СТАЦЬ ЗОРКАЙ У ПРАВІНЦІІ

Таццяна ШАПУЦЬКА

Героі нашай гутаркі выбітныя сваёй месцаковасцю, сваёй адданай працай «на месцы». Незалежны журналіст з Глыбокага Кастусь Шыталь і палітык, экс-дэпутат з Мастоў Зміцер Кухлей на ўласных прыкладах даказываюць, што эфектыўна можна працеваць і ў сябе на малой радзіме.

Гісторыя першая

Карэспандэнту вядомага рэгіянальнага сайта навінаў «Westki.info» Кастусю Шытalu ўсяго 21 год, але ягонае імя наводзіць страх на ўсё мясоўца чыноўніцтва. «Я ж заўжды маю фотаапарат у руках», — усміхаючыся, тлумачыць хлопец. І ўзгадвае, як пасля апубліканага ў інтэрнэце здымка пустых паліў мясоўтай мэблевай крамы старшыня Глыбокага райвыканкама Алег Морхат у шаленстве лётаў па крамах і патрабаваў хоць чым запоўніць паліцы.

Кастусь Шыталь

Нягледзячы на тое, што апошнія гады юнак займаецца выключна журналістикай, а не палітыкай, таўро «галоўнага апазіцыянера Глыбоччыны» трывала замацавалася за ім яшчэ са школьнага ўзросту. Кастусь распавядае, як, даведаўшыся прозвішча вядоўцы Шытала, дырэктарка бібліятэкі суседняга раёна адмовіла ў правядзенні яго краязнаўчай лекцыі для школаў.

«Бацькі шмат каго з сяброў, знаёмых забаранялі ім запрашашч мяне дадому. Рознага хапала», — гаворыць Кастусь. Ды і зараз хапае. Дастаткова прыгадаць, як у жніўні гэтага года пасля двайнога «абстрэлу» чорнай фарбай будынка Глыбокага райвыканкама Кастуся затрымалі, калі ён сфатографаваў будынак, прымусіў даць тлумачэнні, знялі адбіткі пальцаў. Юнака наўпрост дагналі на машыне ў цэнтры Глыбокага, калі ён ехаў на ровары, і адvezлі ў РАУС на размову наконт гэтага здарэння.

Тым не менш, журналіст ўпэўнены, што праца ў сваім родным

кутку не менш цікавая і карысная за дзейнасць у сталіцы: «Так, у Мінску я адчуваў бы сябе камфортней. У Мінску шмат аднадумцаў, там можна кантактаваць толькі са сваімі, круціцца ў дэмакратычным асяродку. У Глыбокім, дзе жыве ўсяго 20 тысяч чалавек, так не атрымаецца. Затое ты бліжэй да звычайных людзей. У Глыбокім і Докшыцах (суседні раён) усе ведаюць, што такі Кастусь Шыталь. Ды і ёсць жа любоў да свайго мястечка», — даводзіць юнак.

Кастусь не хавае, што публічнасць і актыўнасць зачыніла яму дзвёры ў кабінеты чыноўнікаў, што ўскладніла журнالістку працу, але затое ўзмацніла давер мясоўых жыхароў да яго. Праўда, і тут здараюцца казусы: напрыклад, перад снежанскімі выбарамі пільнія жыхары вёскі Гліннае Докшыцкага раёна здалі яго ўчастковаму, калі журналіст фатографаваў, як яны добраўпрадку ўзбрэты: «На машыне самі з'ездзілі за міліцыянтам на ўсялякі выпадак — маўляў, траба разабрацца, чаго ён тут за месяц за прэзідэнцкіх выбараў фатографуе».

Кастусь запэўнівае, што ні чалавечай, ні прафесійнай зайдрасці да Мінска і мінчукоў ён не мае: «І ў нас хапае падзеяў. Побач у Шаркоўшчыне распачалася выстава карцін з мастицкага пленэра, прысвячанага Эміліі Плятэр. У туу сераду была «маўклівая акцыя». На выходных у Глыбокім адбыўся VII Фестываль хрысціянскіх фільмаў і тэлепраграм «Magnificat-2011».

Куды ж зайдзросціц! Тут і карэнны мінчанін можа займець комплекс непаўнавартасці.

Гісторыя другая

Зміцер Кухлей — зорка палітычнага жыцця 16-тысячнага горада Масты. Абраны ў 2007 годзе дэпутатам Мастоўскага раённага савета (адзіні прадстаўнік дэмакратай у мясоўчых саветах па Гродзенскай вобласці), на мясоўчых выбарах у 2010 годзе пацярпеў паразу — перамога ў асноўны дзень галасавання не кампенсавала скрадзеных падчас датэрміновага галасавання галасоў.

Зміцер Кухлей

Зараз Зміцер займаецца «Беларускай хрысціянскай дэмакратыяй», але дэпутацкай справы не кідае — дапамагае сваім выбарцам вырашчаць самыя разнастайныя праблемы. «Народны дэпутат» Кухлей толькі за апошні год дамогся правядзення капитальнага рамонту ў адным з шматкватэрных дамоў, асвялення вуліц у новым мікрараёне, ліквідацыі прычын сталага затаплення падвалоў іншага буйнога дома. «Бачыце, грамадскай працы хапае і ў Мастах, праста мы ставім акцэнт на іншых накірунках — напрыклад, вырашэнне камунальных праблемаў. Калі ж у Мінску адбываюцца масавыя акцыі пратэсту, мы прыязджаем туды», — тлумачыць спецыфіку дзейнасці «на месцы» Зміцер Кухлей.

Маючы досвед дзяржаўнай працы, Зміцер захаваў даволі добрыя стасункі з мясоўчымі чыноўнікамі: «Неафіцыйна я магу цудоўна з імі кантактаваць, але калі ім спускаюць загад зверху... Нядыўна мяне жыхары дамоў абраці старшынёй 3-х кааператываў, але гэтае раешэнне мусіць зацвярдзіць старшыня выканкама. Не зацвердзіў...»

Як палітыку, Змітру Кухлею важна мець моцную каманду аднадумцаў: «Мы з паплечнікамі наладжваем асабістыя контакты з людзімі, ангажуем іх у грамадскую працу. Нехта прыходзіць праз улёткі, нехта далучаўся на «маўклівых акцыях», калі яны праходзілі. Галоўная праблема ў тым, што актыўныя людзі з'язджаюць з Мастоў. І не таму, што тут на іх моцна ціснуць, а па банальнаў прычыне — беспрацоў! Няма звычайнай працы, каб зарабляць на жыцці». Сябе асабіста ў сталіцы Зміцер Кухлей не бачыць, гаворыць, што згубіўся б там сярод іншых, а тут яго людзі цэнцяць, нават пазнаюць на вуліцах.

* * *

Прыкра, што такія аддадзенія свайму мястечку і яго жыхарам людзі, як Кастусь Шыталь і Зміцер Кухлей, хутчай выключнне, чым заканамернасць. Так апынулася, што тыя, з кім я хапела таксама пагутарыць для гэтага артыкула, пераехалі будаваць кар'еру ў Мінск ці з'ехалі на заробкі за мяжу. Нельга сказаць, што іх пераезд быў пытаннем жыцця і смерці, аднак для іх родных гарадкоў і мястечак гэта непапраўная страта.

Некалі журналісты спыталіся славутага амерыканскага беларуса Вітаўта Кіпеля, што ён думае пра тых, хто з'язджае за мяжу. Ён адказаў так: «Нам пагражай расстрэл. З'ехаць — было адзінай формай выхысьць». Сёння ж застацца — гэта адзінай форма барацьбы за беларускасць. А што пагражае тым людзям, якія масава бягуть з правінцыі ў Мінск?

▼ КАЛОНКА КАНСТАНЦІНА СКУРАТОВІЧА

ЗБЯДНЕЛЬЯ ЖАБРАКІ

Кожная армія ў мірны час рыхтуеца да вайны. І кожная армія ўступае ў вайну непадрыхтаванай.

Нешта падобнае адбываецца ў эканоміцы: плённа працуючы над павышэннем уласнага дабрабыту і спрыяючы росквіту краіны, людзі аднойчы губляюць амаль усё, заробленое «непосильным трудом».

Толькі пачынаюць годна жыць, як гроши заканчваюцца.

Пра падабенства ваеных і эканамічных катаклизмаў разважалі многія адукаваныя людзі, а нямецкі генерал Клаўзевіц нават

адзначыў, што вайна ёсць формай ажыццяўлення палітыкі, якая, у сяве чаргу, сама ёсць канцэнтраваным вынікам эканомікі. Між іншым, з гэтага вынікае, што наступствы эканамічных правалаў могуць быць не меншыя, чым страты ад ваеных дзеянняў. Прыйкладам, колішні брытанскі прэм'ер Лойд Джордж лічыў, што адным з вельмі непрыемных наступстваў Першай сусветнай вайны стаў фактывны паралюш сусветнай гаспадаркі. Нават далёкі ад тэатра ваенных дзеянняў краіны панеслі значныя эканамічныя страты, паколькі амаль усе традыцыйныя партнёры страцілі магчымасць выконваць узаемныя фінансавыя абавязальствы.

Даводзілася выкручацца, ладзіць нешта часовае з «падручных матэрыялаў», разыкуючы разагнаць інфляцыю да хуткасці, што пагражала ўсёй фінансавай сістэме ўласнай краіны. Вайна да грошей вельмі ахвочая, а сама зарабляць не ўмее. І таму ўрад звычайна робіць тое, што лепш за ўсё ўмее. Друкую гроши. І вось у выніку трох гадоў вайны расійскі рубель стаў удвай больш танным. Цэны, адпаведна, падскочылі, практычна вышлі на вуліцы, а экстэрмісты з гэтай нагоды зрабілі рэвалюцыю.

Што далей было, многія яшчэ ведаюць з уласнага досведу. Калі наўпрывіданцы савецкай гісторыі ўрад пачаў друкаваць гроши на патрэбы перабудовы, усё амаль адразу і скончылася. Гроши стала многа, тавары зніклі.

Той жа Клаўзевіц бачыў мету вайны ў тым, каб змусіць непрыяцеля выконваць свае ўмовы. Па магчымасці, ашчаднымі сродкамі. Але калі не ўдаецца, то ўсё можа пайсці ў ход... Амаральная, карацей, справа. Як і палітыка? А чаму ж не! На тое і існуе ўрад, каб змусіць падданых выконваць свою волю. Звычайна ідэолагі гэты факт хаваюць пад рознымі патрыятычнымі развагамі. Але, мусіць, нават сляпы ўбачыць, што за імі стаіць жаданне правіцеля захаваць свою ўладу. Прыйкладам, апошнія гады ў Беларусі больш за ўсё разважалі пра сацыяльна-еканамічную стабільнасць, пра ўстойлівасць развіцця, што былі дасягнутыя дзякуючы выключна намаганнямі правіцеля. Пры гэтым хібы аргументацыі пасправавалі пераадолець такім універсальным аргументам, як гроши. Склалі адпаведны графік і началі раздаваць. Каму болей, каму меней, але ўсім, якім выключэннем.

Разлік быў такі — пасля чарговай перамогі на выбарах, дзесяці трох пазычыць, магчыма, нешта працаць, потым нейкім чынам крыху ажукнуць даверлівія электрапат. Карацей, аднавіць раўнавагу паміж нацыянальной валюта і замежнымі, паміж коштамі рознічнага гандлю і грашыміна насељніцтва. Разлічвалі на дробную аперацию з дастатковым тактычным поспехам, а давялося ўзвызацца ў засяжэння бай з насељніцтвам і стравіць стратэгічную ініцыятыву. Разлічвалі пра дэвалюцыю прыхаваць немагчымасць заплатыць па сваіх жа вэксалах, а атрымалі імкіў рост коштаваць на спажывецкія тавары, і на паслугі, і на фактары вытворчасці. І пры поўнай адсутнасці нейкіх прыкмет будучай стабілізацыі.

Усе стогнучы, усе прагнучы, усе баяцца. Адны, у каго ёсць долары, што пасля абавязчэння стабілізацыі ён страціць набытую ў фактычным падполі вартасць, іншыя — наадварот, што долар набярэ большую, яшчэ большую вагу. І канчатковая паставіць на калені мясоўчую прысловасць, якая за сырвінну, энергансістэмы ды іншае дабро павінна плаціць «по реальному курсу», а зарабляць на гэта гроши на ўшчэнт збяднелым унутраным рынку.

Дарэчы, войны прыводзяць да збяднення не толькі (і не заўжды) пацярпейшых паразу, але нават і пераможцаў.

Эканамічныя войны — не выключэнне. І таму можна, пераказаўшы Міхаіла Жванецкага, лічыць, што ў Беларусі ў выніку антынароднай палітыкі ўрада з'явіліся першыя ў свеце збяднелыя жабракі. Сёння заяўлена, што рынкавы курс долара (па якому, магчыма, яго можна будзе набыць у амбенніках), склаўся на ўзроўні 8600 рублёў. А гэта значыць, што кіраўніцтва Беларусі за 4 месяцы «ўпалаўніла» даходы грамадзян.

Як мы памятаем, некалі гэта прывяло да грамадзянскай вайны. У нас жа пакуль толькі да правалу сацыяльна арыентаванай дзяржавы. Цікава, што шматлікія пропагандысты быццам бы не здзяўляюць гэтага ды адноўляюць. Не рэйнавуючы, як то будзе здзяўліцца светлай будучыні.

Як здзяўлялася адна цнатаўская дзяржавы, не магу есці такую кібласу, што сама ў роце расце.

Можа, і нам хопіць?..

МЕРКАВАННЕ

ІНФЛЯЦЫЯ І УДУКАЦЫІ

Вольга ХВОІН

31 верасня адкацыйныя установы Беларусі пачалі працаўцаць паводле Кодэкса аб адкацыі. Важкі талмуд рэгулюе адносіны паміж суб'ектамі адкацыйнага працэсу і сам працэс. Цяпер заканадаўча прапісаныя пакаранні навучэнцам, напрыклад, за спазненні ці паленне на тэрыторыі адкацыйнай установы. Але разам з тым спецыялісты адзначаюць, што на карэнныя змены, рэформу сістэмы адкацыі ўвядзенне кодэкса ніякім чынам не ўплывае.

За спазненне адкажуць

Увядзенне Кодэкса аб адкацыі пакуль не выклікала неабходнасці карэктаваць навучальныя планы. На працягу года Міністэрства адкацыі будзе маніторыць працу навучальных установ, і ў наступным годзе вызначыцца з асобнымі напрамкамі дзейнасці сістэмы адкацыі.

У кодэксе цяпер заканадаўча замацаваны шэраг навінак. Так, Кодекс аб адкацыі ўводзіць у Беларусі новыя формы навучання (напрыклад, дыстанцыйнае навучанне для дзяцей з асаблівасцямі пісіхарфізичнага развіцця), дае права ствараць ва ўстановах адкацыі класы ці групы з навучаннем на замежнай мове.

Цяпер усе студэнты ВНУ, навучэнцы ССНУ і ПТВ пачнуць падпісаць дамову на навучанне, дзе будуць пропісаныя права, абавязкі і адказнасць студэнта і ВНУ, а пры неабходнасці — працадаўцы. Кодекс аб адкацыі ўводзіць дыплом даследчыка, які будзе выдавацца выпускнікам аспірантуры, што паспяхова прайшлі навучанне, але па нейкіх прычынах не змаглі абараніць кандыдацтву дысертацыю.

Кодекс таксама прадугледжвае новыя нормы дысцыплінарнай адказнасці навучэнцаў. У прыватнасці, уводзіцца паняцце «дысцыплінарная правіннасць навучэнца». Падставай для прыцгнення навучэнца да адказнасці можа стаць, да прыкладу, спазненне або няяўка без уважлівых прычын на занях, парушэнне дысцыпліны ў часе адкацыйнага працэсу, невыкананне без уважлівых прычын законнага патрабавання педагогічнага работніка, абразы ўздељнікаў адкацыйнага працэсу, распаўсюд інфармацыі, якая наносіць шкоду здароўю навучэнцаў ды іншам.

Каментуючы новы кодекс, старшыня пастаяннай камісіі Палаты працтавінкоў па адкацыі, культуры, навуцы і навукова-тэхнічным прагрэсам Уладзімір Здановіч зазначыў, што цяпер вучня могуць выключыць ся школы за трэћы вінкавыя нулявыя адзнакі. Або калі ён прапускаў заняткі без уважлівай прычыны 30 ці больш штогодзён цягам навучальнага года.

Святлана Маікевіч і Уладзімір Дунаев

Александр Вороненко

Цяпер усе мусіць працаўцаць паводле гэтага кодэкса, прыводзіць сваю дзейнасць у адпаведнасці з кодэксам. То бок усе занятыя справай, але рэформа не адбываецца, толькі мітусні! Законы ў гуманітарных сістэмах трэба пісаць тады, калі яны спачатку апрабаваныя метадам спробаў і памылак».

Сістэму беларускай адкацыі рэфармуюць рэгулярна. Але задаволенасці ні ў навучэнцаў, ні ў выкладчыкаў гэта не выклікае. Сацыёлаг, аспірант кафедры сацыялогіі БДУ, выкладчык Гомельскага дзяржаўнага ўніверсітета імя Францыска Скарыны Аляксандар Вароненка звяртае ўвагу на непаслядоўнасць рашэнняў, што прымаюцца чыноўнікамі ў сферы адкацыі. «Як можна зразумець пасыл прэзідэнта, які кажа пра тое, што ліміт рэформаў вычарпаны, і тут жа заяўляе, што педагогаў трэба ўзварушыць? Можна ўспомніць ліквідацыю профіляў навучання ў старэйшых класах для таго, як казалі ўлады, каб стварыць роўныя ўмовы для паступлення. Аднак тут жа быў уведзены

асобны конкурс для паступлення ў ВНУ для гарадскіх і сельскіх абітурыентаў. Наша дзяржаўная машина адпраўляе ў грамадства супяречлівыя імпульсы», — мяркуе Аляксандра Вароненка.

Выкладчык Гомельскага дзяржаўнага ўніверсітета імя Францыска Скарыны тут жа прыводзіць лічбы сацыялагічнага даследавання 2007 года. Тады 95,4% апытаных педагогаў выказваліся за захаванне профільнай адкацыі, і, як паказалі вынікі цэнтралізаванага тэставання, узровень падрыхтаванасці вучняў, калі мелі месца класы з пэўным предметным ухілам, быў больш высокім. У выніку пазней трэцяя частка апытаных настаўнікі адзначыла, што ўгугуле не зразумела, для чаго ладзілася такая реформа адкацыі.

Магістратуры адкрылі дыханне

Былы праектар Еўрапейскага гуманітарнага ўніверсітета, прафесар Уладзімір Дунаеў крыху астуджае запал чыноўнікаў, якія прэzentуюць Кодекс аб адкацыі як вялікі крок перад астатнімі краінамі.

«Ідэя адкацыйнага кодэкса — гэта не беларускае know how. Ёсць мадэльны адкацыйны кодэкс СНД. Ён быў створаны ў 1998 годзе, і краіны СНД мусілі прыняць адпаведныя нарматыўныя документы. Першай была Малдова, якая і ўвяля адкацыйны кодэкс. Але праіснаваў ён, здаеща, тыдні два, —робіць невялікі экспкурс у гісторыю Дунаеў. — Потым парламент адміністраваў яго, бо знайшоў дакумент недэмакратычным, «сырым». Беларусь быццам бы давяла ідэю кодэкса да рэалізацыі. Але насамрэч неабходныя пункты там не пропісаны».

У прыватнасці размова ідзе аб заканадаўчым замацаванні нарматыву на фінансаванне адкацыі. У Законе «Аб адкацыі» пропісаны, што бюджетныя адлічэнні на адкацыю мусіць складаць па планах на 2011 год 5,5% ад ВУП. Але ўжо некалькі гадоў гэты нарматыў ліквідацыю профіляў навучання парушаецца, і сёлета чакаецца аналагічны вынік дзяржаўных асігнаванняў на адкацыю.

Прафесар Дунаеў прыводзіць у прыклад Еўропу, дзе нарматыў

финансавання адкацыі складае 10% ад ВУП. І хаця ён таксама парушаецца, кіраўнікі дзяржаўнага прынамсі апраўдаюцца за свае дзеянні ды імкнуща выполніць пропісаныя норматыў.

Ёсць і яшчэ адзін важны аспект, які акадэмічная супольнасць Беларусі праігнаравала, у выніку яго ж і не атрымала. «У кодэксе хацелі закласіці аснову адкацойнага права. Але для гэтага трэба, каб суб'екты адносінай былі аўтаномнымі. У Беларусі стварылі права, у якім адносіны паводле шаму рэгулююцца па прынцыпу «кіраўнік — падначалены», то бок Адміністрацыйным кодэксам, — зазначае Уладзімір Дунаеў. — На жаль, акадэмічная супольнасць гэтага не заўажыла і нічога не зрабіла на этапе, калі гэта можна было скарэктаваць. Таму адкацойны кодекс — гэта хутчэй устаў вартавой службы, чым закон аб адкацыі».

«У нас, канешне, ніколі не было акадэмічных свабодаў, але ў Законе «Аб адкацыі» быў замацаваны 34-ы артыкул акурат аб акадэмічных свабодах і ўніверсітэцкай аўтаноміі, — тлумачыць экспрэс-прарэктар апальнага Еўрапейскага ўніверсітэта. — І нікто не заўажыў, што ў 2009 годзе гэты артыкул быў выдалены, і потым не перайшоў у Кодэкс аб адкацыі. Хіба наша акадэмічная супольнасць пратэставала, абураляся? Да нават не заўажылі! То бок сутнасці адкацойных адносінай у кодэксе не зафіксавалі, бо насамрэч гэта акт, які замацоўвае адміністрацыйнае самадурства. У нас няма ніякіх правоў, бо тое, што нам можна, вызначае адміністрацыя».

Разам з тым эксперт адзначае адзін істотны плюс новага дакументу — у Беларусі з'явілася прафесійная магістратура. «Рубінаў знішчыў прафесійную магістратуру, прывязаўшы яе да аспірантуры. Відаць, падумалі, што калі аспірант не паспявае падрыхтавацца за два гады да абароны дысертатуры, то трэба яму яшчэ год дадаць. Але гэта нічога не дало ў плане паляпшэння паказычыў абароны дысертатуры. Магчыма, цяпер у нас з'явіцца паўнавартасная другая ступень вышэйшай адкацыі», — выказвае спадзяванні прафесар Дунаеў.

Варта дадаць, што, паводле міжнародных рэйтингавых ацэнак, найперш адкуваныя людзі прыносяць дзяржаве гроши, то бок яны папросту ёсць гарантам эканамічнай стабільнасці краіны. «У Еўропе розніца даходаў за час працы чалавека з вышэйшай і сярэдняй адкацыяй складае 119 тысяч долараў. Чалавек з вышэйшай адкацыяй плаціць больш падаткаў. Адкуваныя людзі больш увагі надаюць здароўю, гэта выгодна дзяржаве», — адзначае эканаміст Антон Балточка. У дакладзе ААН аб развіцці чалавека за 2010 год Беларусь заняла 61-е месца па індэксе развіцця чалавечага патэнцыялу. Аднак, як мяркуе эксперт, цяпер у краіне нізіраецца вялікай інфляцыяй, якая не ёсць гарантам сацыяльнага ліфта ці матэрыяльнага дабрабыту.

19 ВЕРАСНЯ, ПАНЯДЗЕЛАК

06.00, 07.10, 08.15 Добрай раніца, Беларусь!
07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 15.00, 19.00, 23.45 Навіны.
07.05, 08.05 «Зона Х». Дарожная навіны.
07.30, 08.25, 11.50 Дзялівое жыццё.
08.30 «Час кіно: асацыяціі Алега Сільвановіча». Документальны фільм (НГТРК).
09.10 Камедыйна меладрама «Маргоша».
10.10 Камедыйны серыял «Пары» (Расія).
11.00 Дак. цыкл «Зорнае жыццё».
12.10 Прыватнікі баявік «Мальтыйскі крыж» (Расія).
14.00 Здароўе.
14.30 «Ен сэрцам песню адчуваў». Дакументальны фільм.
15.15, 19.20 Навіны рэгіёна.
15.35 Камедыйна баявік «Таксі-4» (Францыя).
17.05 Камедыйны серыял «Пары» (Расія).
18.00 Дэтэктывны серыял «Пацалунак Сакрат». Беларусь.
18.50 «Зона Х». Крымінальная хроніка.
19.30 Арэна.
19.55 Камедыйна меладрама «Маргоша».
21.00 Панарама.
21.45 Камандзірка.
22.00 Баявік «Канец гульні» (ЗША).
23.55 Дзень спорту.
00.10 Дак. цыкл «У пошуках ісціны».

14.10 «Модны прысуд».
15.10 «Заручальны пярсцёнак». Шматсерыны фільм.
16.10 Навіны спорту.
16.15 Прэм'ера. «Участковы дэтэктыв».
16.55 «Давай ажэнімся!».
18.15 Навіны спорту.
18.20 «Атлантыда». Шматсерыны фільм.
23.10 Прэм'ера. «Нона, давай!».
23.45 «Праэкторпэрсхілтан».
00.25 Начныя навіны.

06.00, 07.30, 10.30, 13.30, 16.30, 19.30, 22.30 «24 гадзіны».
06.10 «Міншчына».
06.20 «Раніца. Студыя добра настрою».
07.40 «СТБ-спорт».
07.45 «Раніца. Студыя добра настрою».
08.30 «Тыдзень». Інфармацыйна-аналітычная праграма.
09.35 «Вялікі сняданак».
10.10 «Зялёны агурок. Карысная перадача».
10.40 «Наши суседзі». Серыял.
11.40 «Званая вячэра».
12.35 «Агонь какання». Серыял.
13.50 «Зорны рынг».
14.45 «Вялікі горад».
15.20 Канцэрт М. Задорнова.
16.00 «Я-вандруюча».
16.50 «Рэпарцёрская гісторыя».
17.10 «Наша справа».
17.20 «Міншчына».
17.30 «Званая вячэра».
18.30 «Агонь какання». Серыял.
20.00 «Сталічныя падрабязнасці».
20.10 «СТБ-спорт».
20.15 «Добры вечар, маляня».
20.25 Фільм «Флэш-ка». Расія, 2006 г.
22.55 «СТБ-спорт».
23.00 «Сталічныя футбол».
23.30 «Таямніцы свету з Ганнай Чапман».

06.00, 09.00, 11.00, 13.00, 16.00, 18.00, 20.30 Нашы навіны.
06.10 АНТ прадстаўляе: «Наша раніца».
09.10 Контуры.
10.15 «Зразумець. Прабачыць».
11.05 Навіны спорту.
11.10 «Закінуты свет». Шматсер. фільм.
12.00 «Таварышы паліцыянты». Шматсерыны фільм.
13.05 Навіны спорту.
13.10 Тэлечасопіс «Звяз».
13.40 «Кантрольны закуп».

16.55 «Давай ажэнімся!».
18.15 Навіны спорту.
18.20 «Караалава экрану». Серыял.
18.55 «Хай кажуць».
20.00 Час.
21.00 Навіны спорту.
21.05 Новая камедыя «Трохі не ў сабе».
22.15 «Атлантыда». Шматсерыны фільм.
23.15 «Ахвяры калібра 7.62».
00.15 Прэм'ера. «Умовы контракту». Шматсерыны фільм.
01.10 Начныя навіны.

06.00, 07.30, 10.30, 13.30, 16.30, 19.30, 22.30 «24 гадзіны».
06.10 «Міншчына».
06.20 «Раніца. Студыя добра настрою».
07.40 «СТБ-спорт».
08.30 Фільм «Флэш-ка». Расія, 2006 г.
10.40 «Наши суседзі». Серыял.
11.40 «Званая вячэра».
12.35 «Агонь какання». Серыял.
13.50 Фільм «Стажкі дараднік». Расія, 2005г.
16.15 «Далёкія свякі».
16.50 «Сталічныя футбол».
17.20 «Міншчына».
17.30 «Званая вячэра».
18.30 «Агонь какання». Серыял.
20.00 «Сталічныя падрабязнасці».
20.10 «СТБ-спорт».
20.15 «Добры вечар, маляня».
20.25 Фільм «Рэкррут». ЗША, 2002г.
22.55 «СТБ-спорт».
23.00 «Аўтапанарама».
23.20 «Забойная сіла 6». Серыял.
00.15 «Коркткі бізнес». Серыял.

06.00, 09.00, 11.00, 13.00, 16.00, 18.00, 19.30 Нашы навіны.
06.10 АНТ прадстаўляе: «Наша раніца».
09.10 «Жыць здорава!».
10.20 «Зразумець. Прабачыць».
11.05 Навіны спорту.
11.10 «Закінуты свет». Шматсер. фільм.
12.00 «Таварышы паліцыянты». Шматсерыны фільм.
13.05 Навіны спорту.
13.10 «Хачу ведаць».
13.40 «Кантрольны закуп».
14.10 «Модны прысуд».
15.10 «Заручальны пярсцёнак». Шматсерыны фільм.
16.10 Навіны спорту.
16.15 Прэм'ера. «Участковы дэтэктыв».

07.00 ЛАДная раніца.
08.00 Тэлебарометр.
08.05 Серыял «Ты маё жыццё».
09.05 Камедыйны серыял «Інтэрны».
10.10 «Запал і ўлада».
10.45 Рэпарцёр «беларускай часіні».
11.35 Футбол. Чэмпіянат Англіі. Прэм'ерліга. Агляд тура.
12.30 Авертайм.

07.00 ЛАДная раніца.
08.00 Тэлебарометр.
08.05 Серыял «Ты маё жыццё».
09.05 Камедыйны серыял «Інтэрны».
10.05 «Запал і ўлада».
10.40 Канцэрт «Christina Aguilera. Live and Down Under».
12.25 Драма «Гулъяна слоў» (ЗША).
14.20 Навіны надвор'я.
14.50 Гадзіна суду. Справы сямейныя.
15.55 Медычныя таямніцы +.
16.30 Медычныя таямніцы +.
16.45 Баявік «Маёр Вяяроў» (Беларусь-Расія). 1-я серыя.
17.55 Серыял «Ты маё жыццё».
19.00 Камедыйны серыял «Інтэрны».
19.55 Беларуская часіна.
20.00 Калыханка.
21.15 Тэлебарометр.
21.20 КЕНО.
21.25 Канцэрт «Christina Aguilera. Live and Down Under».

23.10 Авертайм.
23.35 Футбол. Чэмпіянат Англіі. Прэм'ерліга. Агляд тура.
00.30 Начныя навіны.

07.00 «Раніца Расіі».
10.00 «Карціна свету».
10.55 Надвор'е на тыдзень.
11.00 Весткі.
11.30 Тэлесерыял «Маршрут літасці».
12.25 «Ранішня пошта».
12.55 «Пакой смеху».
13.50 Навіны - Беларусь.
14.00 Весткі.
14.30 «Аб самым галоўным». Ток-шоў.
15.25 «3 новай хатай!». Ток-шоў.
16.20 «Кулагін і партнёры».
16.50 Навіны - Беларусь.
17.00 Весткі.
17.35 Весткі. Дзяжджурная частка.
17.50 Тэлесерыял «Сёстры па крыві».

17.55 Серыял «Ты маё жыццё».

18.50 «Ефрасіння. Працяг». Тэлесерыял.
19.50 Навіны - Беларусь.
20.00 Весткі.
20.30 «Прамы эфір».
21.35 Тэлесерыял «Каменская-6».
23.25 Тэлесерыял «Дурнаватая».
00.15 Навіны - Беларусь.
00.25 Прэм'ера. «Гарадок».

06.05 Інфармацыйны канал «НТБ раніца».
08.35 «Програма Максімум».
09.35 «Агліяд. Надзвычайнае здарэнне».
10.00 Сёння.
10.20 «Рускія сенсацыі». Інфармацыйны дэтэктыв.
11.10 «Да суду».
12.05 «Суд прысяжных».
13.00 Сёння.
13.25 Вострасюжэнты серыял «Пятля».
15.10 «Справа густу».
15.35 «Агліяд. Надзвычайнае здарэнне».
16.00 Сёння.
16.25 «Прокурорская праверка».
17.40 «Гаворым і паказваем». Ток-шоў.
18.35 «Агліяд. Надзвычайнае здарэнне».
19.00 Сёння.
19.35 Серыял «Марскія д'яблы».
21.25 Серыял «Глушэц. Вяртанне».
23.15 Сёння.
23.40 «Сумленны панядзелак».
00.30 Серыял «Сталіца граху».

09.30 Мотаспартыўны часопіс.
09.45 Акадэмічнае веславанне. Чэмпіянат Еўропы. Балгарыя.
11.00 Веласпорт. Чэмпіянат свету. Жанчыны/оніёры (Капенгаген, Данія).
12.45 Снукер. Маастэрс (Бразілія). Фінал.
14.30 Веласпорт. Чэмпіянат свету. Гонка з паасобнымі стартамі. Да 23 гадоў (Данія).
18.30 Футбол. Еўрагалі. Часопіс.
19.30 Самыя моцныя людзі планеты. Ліга чэмпіёнаў (Нідэрланды).
20.30 Снукер. Маастэрс (Бразілія). Фінал.

21.45 Вось дык так!!!
22.00 Пра рэстлінг. Агляд WWE.
22.30 Пра рэстлінг. Vintage Collection. ЗША.
23.30 Баявія мастацтвы. Байцоўскі клуб. The Battle (Нідэрланды).
00.30 Футбол. Еўрагалі. Часопіс.
01.30 Веласпорт. Чэмпіянат свету. Гонка з паасобнымі стартамі. Да 23 гадоў (Капенгаген, Данія).

07.00 Тыдзень у «Аб'ектыве».
07.40 «Акварыум», серыял: 1 серыя.
08.30, 12.05 «Малая Міс Цыганія», дак. фільм, 2009 г., Харватыя.
09.10 Прес-экспрес (агляд медыяў).
09.25, 16.30 «Сыс пра Сыса», дак. фільм, 2010 г., Польшча.
10.00 Эксперт.
10.25, 14.45 «Зайтра пойдзем у кіно», маст. фільм, 2007 г., Польшча.
12.50 Прес-экспрес (агляд медыяў).
13.05 Эксперт.
13.30 «Акварыум», серыял: 1 серыя.
14.20 ПраСвет.
17.00 «Мой родны горад», серыял: 8 серыя.
17.25 Зона «Свабоды».
18.00 Аб'ектыў (агляд падзеяў дня).
18.05 «Палітычныя забойствы», дак. фільм, 2005 г., Францыя: 2 серыя: «Марцін Лютер Кінг. Смерць у Мэмфісе».
18.50 Вагон.
18.55 Невядомая Беларусь: «Атамны полк», дак. фільм, 2008 г., Беларусь.
19.30 Аб'ектыў (агляд падзеяў дня).
19.40 Гарачы каментар.
19.50 Калыханка для самых маленьких.
19.55 Еўропа сёння.
20.25 Блізкая гісторыя. Іншыя погляд: «Салалука. Пачатак ГУЛагу», дак. фільм, 2006 г., Польшча.
21.00 Аб'ектыў (галоўнае выданне).
21.25 Прыватная калекцыя.
22.00 «Зайтра пойдзем у кіно», маст. фільм, 2007 г., Польшча.
23.40 Аб'ектыў.
00.05 Гарачы каментар.

06.00, 07.30, 10.30, 13.30, 16.30, 19.30, 22.30 «24 гадзіны».
06.10 «Міншчына».
06.20 «Раніца. Студыя добра настрою».
07.40 «СТБ-спорт».
08.30 Фільм «Стажкі дараднік». Расія, 2005г.
16.15 «Далёкія свякі».
16.50 «Сталічныя футбол».
17.20 «Міншчына».
17.30 «Званая вячэра».
18.30 «Агонь какання». Серыял.
20.00 «Сталічныя падрабязнасці».
20.10 «СТБ-спорт».
20.15 «Добры вечар, маляня».
20.25 Фільм «Рэкррут». ЗША, 2002г.
22.55 «СТБ-спорт».
23.00 «Аўтапанарама».
23

21 ВЕРАСНЯ, СЕРАДА

1

06.00, 07.10, 08.15 Добрай раніцы, Беларусь!
07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 15.00, 19.00, 23.40 Навіны.
07.05, 08.05 «Зона Х». Дарожныя навіны.
07.30, 11.50 Дзяловое жыццё.
08.25 «Сфера інтэрсай». Эканамічная праграма.
08.35 Слова Мітрапаліта Філарэта.
09.10 Камедыйная меладрама «Маргоша».
10.05 Камедыны серыял «Пары» (Расія). Заключная серыя.
11.00 Серыял «Пацаулунак Сакрата».
12.10 Меладрама «Крыжіс Веры» (Украіна).
14.00 Жаноче ток-шоу «Жыццё як жыццё».
15.15, 19.20 Навіны рэгіёна.
15.35 Мультсерыял «Гара Самацвятаў».
15.50 «Эпоха».
16.20 «Шклойскі афорт». Дак. фільм.
16.50 Серыял «На нажах». 1-я серыя.
17.50 Серыял «Дыхай са мной». 1-я серыя.
18.50 «Зона Х». Крымінальная хроніка.
19.30 Зямельнае пытаннне.
19.55 Камедыйная меладрама «Маргоша».
21.00 «Панарама». Інфармацыйны канал.
21.45 Драма «Татуіроўка ў выглядзе матыля» (Нідэрланды).
23.55 Дзень спорту.
00.05 Дак. цыкл «У пошуках ісціны».

16.15 Прэм'ера. «Участковы дэтэктыў».
16.55 «Давай ажэнімся!».
18.15 Навіны спорту.
18.20 «Каралева экрану». Серыял.
18.55 «Хай кажуць».
20.00 Час.
21.00 Навіны спорту.
21.05 Новая камедыя «Трохі не ў сабе».
22.15 «Атлантыда». Шматсерыны фільм.
23.15 Асяроддзе пасялення.
00.15 Прэм'ера. «Умовы кантракту». Шматсерыны фільм.
01.10 Начальная навіны.

ТВ

06.00, 07.30, 10.30, 13.30, 16.30, 19.30, 22.30 «24 гадзіны».
06.10 «Мінішчына».
06.20 «Раніца. Студыя добрага настрою».
07.40 «СТБ-спорт».
08.30 «Аўтапанарама».
08.50 Фільм «Рэкрут». ЗША, 2002 г.
10.40 «Нашы суседзі». Серыял.
11.40 «Званая вячэр».
12.35 «Агонь хакання». Серыял.
13.50 «Дурні, дарогі, грошы». Гумарыстычны серыял.
14.40 «Забойная сіла б». Серыял.
15.40 «Ніна». Серыял.
16.50 СТБ прадстаўляе: «Гаворыць і паказвае Мінск».
17.20 «Мінішчына».
17.30 «Званая вячэр».
18.30 «Агонь хакання». Серыял.
20.00 «Сталічныя падрабязнасці».
20.10 «СТБ-спорт».
20.15 «Добры вечар, малиня».
20.25 Фільм «Пастка для самотнага мужчыны». СССР, 1990 г.
22.55 «СТБ-спорт».
23.00 «Дабро пажаліца».
23.20 «Забойная сіла б». Серыял.
00.15 «Жорсткі бізнес». Серыял.

aq

07.00 ЛАДная раніца.
08.00 Тэлебарометр.
08.05 Серыял «Ты маё жыццё».
09.05 Камедыны серыял «Інтэрны».

06.00, 09.00, 11.00, 13.00, 16.00, 18.00, 20.30 Нашы навіны.
06.10 АНТ прадстаўляе: «Наша раніца». «Жыць здорава!».
10.20 «Зразумець. Прабачыць».
11.05 Навіны спорту.
11.10 «Закінуты свет». Шматсер. фільм.
12.00 Прам'ера. «Умовы кантракту». Шматсерыны фільм.
13.05 Навіны спорту.
13.10 «Хачу ведаць».
13.40 «Кантрольны закуп».
14.10 «Модны прысуд».
15.10 «Заручальны пярсцёнак». Шматсерыны фільм.
16.10 Навіны спорту.

1

18.15 Навіны спорту.
18.20 «Каралева экрану». Серыял.
18.55 «Хай кажуць».
20.00 Час.
21.00 Навіны спорту.
21.05 Новая камедыя «Трохі не ў сабе».
22.15 «Атлантыда». Шматсерыны фільм.
23.15 «Несакрэтныя матэрэялы».
23.45 «Зваротны адлік».
00.15 Прэм'ера. «Умовы кантракту». Шматсерыны фільм.
01.10 Начальная навіны.

ТВ

06.00, 07.30, 10.30, 13.30, 16.30, 19.30, 22.30 «24 гадзіны».
06.10 «Мінішчына».
06.20 «Раніца. Студыя добрага настрою».
07.40 «СТБ-спорт».
07.45 «Раніца. Студыя добрага настрою».
08.30 «Дабро пажаліца».
08.50 Фільм «Пастка для самотнага мужчыны». СССР, 1990 г.
10.40 «Нашы суседзі». Серыял.
11.40 «Званая вячэр».
12.35 «Агонь хакання». Серыял.
13.50 «Дурні, дарогі, грошы». Гумарыстычны серыял.
14.40 «Забойная сіла б». Серыял.
15.40 «Ніна». Серыял.
16.50 «Мінск і мінчане».
17.20 «Мінішчына».
17.30 «Званая вячэр».
18.30 «Агонь хакання». Серыял.
20.00 «Сталічныя падрабязнасці».
20.10 «СТБ-спорт».
20.15 «Добры вечар, малиня».
20.25 Фільм «Хімера». ЗША-Канада-Францыя, 2009 г.
22.55 «СТБ-спорт».
23.00 «Аўтапанарама».
23.20 «Забойная сіла б». Серыял. Заключная серыя.
00.15 «Жорсткі бізнес». Серыял.

aq

07.00 ЛАДная раніца.
08.00 Тэлебарометр.
08.05 Серыял «Ты маё жыццё».
09.05 Камедыны серыял «Інтэрны».

06.00, 09.00, 11.00, 13.00, 16.00, 18.00, 20.30 Нашы навіны.
06.10 АНТ прадстаўляе: «Наша раніца». «Жыць здорава!».
10.20 «Зразумець. Прабачыць».
11.05 Навіны спорту.
11.10 «Закінуты свет». Шматсер. фільм.
12.00 Прэм'ера. «Умовы кантракту». Шматсерыны фільм.
13.05 Навіны спорту.
13.10 «Хачу ведаць».
13.40 «Кантрольны закуп».
14.10 «Модны прысуд».
15.10 «Заручальны пярсцёнак». Шматсерыны фільм.
16.10 Навіны спорту.
16.15 Прэм'ера. «Участковы дэтэктыў».
16.55 «Давай ажэнімся!».

10.10 «Запал і ўлада».
10.45 Канцэрт «Mariah Carey. The adventures of Mimi».
12.20 Рэальны свет.
12.50 Спорт-кард.
13.20 Эксцэнтрычная камедыя «Дванаццаць крэслай» (СССР). 2-я серыя.
14.50 Гадзіна суду. Справы сямейныя.
15.55 Медычныя таемніцы.
16.30 Медычныя таемніцы +.
16.45 Баявік «Maëär Viatroў» (Беларусь-Расія). 3-я серыя.
17.55 Серыял «Ты маё жыццё».
19.25 Хакей. КХЛ. Дынама (Рыга) - Дынама (Мінск). Прамая трансляцыя.
21.45 Тэлебарометр.
21.50 «Спортлато 5 з 36».
21.55 КЕНО.
22.00 Камедыны серыял «Інтэрны».
23.05 Канцэрт «Mariah Carey. The adventures of Mimi».
00.30 Эксцэнтрычная камедыя «Дванаццаць крэслай» (СССР). 2-я серыя.

РОССІЯ

07.00 «Раніца Расіі».
10.05 Тэлесерыял «Маршрут літасці».
11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Весткі.
11.30 «Кулагін і партнёры».
12.00 Тэлесерыял «Каменская-6».
13.50 Навіны - Беларусь.
14.30 «Аб самым галоўным». Ток-шоў.
15.25 «З новай хатай!». Ток-шоў.
16.20 «Кулагін і партнёры».
16.50 Навіны - Беларусь.
17.35 Весткі. Дзяждырная частка.
17.50 Тэлесерыял «Сёстры па крыўі».
18.50 «Ефрасінні. Працяг» Тэлесерыял.
19.50 Навіны - Беларусь.
20.30 «Прамы эфір».
21.35 Тэлесерыял «Вяртнанне дадому».
23.30 Тэлесерыял «Дурнаватая».
00.25 Навіны - Беларусь.
00.35 Прэм'ера. «Гітарычны пракцэс».

НТВ

06.05 Інфармацыйны канал «НТВ раніца».
08.35 «Дачны адказ».

09.35 «Агляд. Надзвычайнае здарэнне».
10.00 Сёння.
10.20 «Развод па-руську».
11.10 «Да суду».
12.05 «Суд прысяжных».
13.00 Сёння.
13.25 Серыял «Абвешчаны ў вышук».
15.10 «Справа густу».
15.35 «Агляд. Надзвычайнае здарэнне».
16.00 Сёння.
16.25 «Пракурорская праверка».
17.35 «Гаворым і паказываем». Ток-шоў.
18.35 «Агляд. Надзвычайнае здарэнне».
19.00 Сёння.
19.35 Серыял «Марскія д'яблы».
21.25 Серыял «Глушэц. Вяртнанне».
23.15 Сёння.
23.40 «Выгода: вышук».
00.15 Серыял «Сталіца граху».

Eurosport

09.30 Аўтаспорт. Сусветная серыя Рено. Ле-Ман (Францыя). Агляд.
10.00 Мотаспорт. Тэст-драйв.
10.55 Падзея «Дыскавары». Формула 1.
11.00 Футбол. Еўрагалы. Часопіс.
12.00 Веласпорт. Чэмпіянат свету. Гонка з паасобным стартам. Жанчыны (Данія).
13.30 Веласпорт. Чэмпіянат свету. Гонка з паасобным стартам. Мужчыны (Данія).
18.00 Аўтаспорт. Чэмпіянат свету (Францыя). 1/2 фіналу.
19.00 Артыстычны більярд. Чэмпіянат свету (Францыя). Фінал.
20.00 Абранае па серадах.
20.10 Абранае па серадах. Госць тыдня.
20.25 Конны спорт. Шматбор'е (Вялікабрытанія).
21.55 Навіны коннага спорту.
22.00 Гольф. Тур PGA. Чэмпіянат BMW.
23.00 Гольф. Vivendi Celebrity Trophy.
23.30 Гольф. Жанчыны. Адкрыты чэмпіянат Іспаніі (Тэнэрыфэ, Іспанія).
23.40 Гольф клуб. Навіны гольфа.
23.45 Ветразевы спорт. Rolex Fastnet.
00.15 Яхт-клуб. Навіны ветразевага спорту.
00.20 Снукер. Маастэрс (Бразілія). Фінал.
01.30 Мотаспартыўны часопіс.
01.45 Веласпорт. Чэмпіянат свету. Гонка з паасобным стартам. Мужчыны (Данія).

БЕЛСАТ

07.00 Аўтактый.
07.25 Гарачы каментар.
07.35 «Арол», серыял: 8 серыя.
08.30 Два на два (тэледыскусія).
09.00 «Мой родны горад», серыял: 9 серыя.
09.25 На колах.
09.55 Рэпартэр.
10.20 Асабісты капітал.
10.35 Госць «белсату».
10.50 «Ранча», серыял: 50 серыя.
11.40 Гісторыя пад знакам Пагоні.
11.50 Беларусы ў Польшчы.
12.10 «Каханне без візы», дак. фільм, 2001 г., Польшча.
12.45 «Арол», серыял: 8 серыя.
13.45 На колах.
14.15 «Мой родны горад», серыял: 9 серыя.
14.40 Рэпартэр.
15.05 Асабісты капітал.
15.20 Два на два (тэледыскусія).
15.45 «Каханне без візы», дак. фільм, 2001 г., Польшча.
16.25 Прыватная калекцыя.
17.00 «Мой родны горад», серыял: 10 серыя.
17.25 Макрафон: XIV Фестываль песьеннай пазі і аўтарскай песні «Бардаўская воін-2007» выступ Касі і Мажэны Жменек ды Ілоны Карпюк з сябрамі.
18.00 Аўтактый (агляд падзеяў дні).
18.05 «Дэтэрмінатар», серыял: 12 серыя.
18.55 Беларусы ў Польшчы.
19.10 Асабісты капітал.
19.30 Аўтактый (агляд падзеяў дні).
19.40 Гарачы каментар.
19.50 Калыханка для самых маленьких.
19.55 Праект «будучыня».
20.25 Навігатор (інфармацыйна-публіцыстычны тэлечасопіс).
20.40 Госць «белсату».
21.00 Аўтактый (агляд падзеяў дні).
21.25 «Мікалай Статкевіч», рэпартаж, 2011 г., Беларусь.
21.50 «Прыгоды пана Міхала», тэлесерыял: 7 серыя.
22.20 Два на два (тэледыскусія).
22.45 Аўтактый.
23.10 Гарачы каментар (публіцыстычная праграма).

22 ВЕРАСНЯ, ЧАЦВЕР

1

18.15 Навіны спорту.
18.20 «Каралева экрану». Серыял.
18.55 «Хай кажуць».
20.00 Час.
21.00 Навіны спорту.
21.05 Новая камедыя «Трохі не ў сабе».
22.15 «Атлантыда». Шматсерыны фільм.
23.15 «Несакрэтныя матэрэялы».
23.45 «Зваротны адлік».
00.15 Прэм'ера. «Умовы кантракту». Шматсерыны фільм.
01.10 Начальная навіны.

ТВ

06.00, 07.30, 10.30, 13.30, 16.30, 19.30, 22.30 «24 гадзіны».
06.10 «Мінішчына».
06.20 «Раніца. Студыя добрага настрою».
07.40 «СТБ-спорт».
07.45 «Раніца. Студыя добрага настрою».
08.30 «Дабро пажаліца».
08.50 Фільм «Пастка для самотнага мужчыны». СССР, 1990 г.
10.40 «Нашы суседзі». Серыял.
11.40 «Званая вячэр».
12.35 «Агонь хакання». Серыял.
13.50 «Дурні, дарогі, грошы». Гумарыстычны серыял.
14.40 «Забойная сіла б». Серыял.
15.40 «Ніна». Серыял.
16.50 «Мінск і мінчане».
17.20 «Мінішчына».
17.30 «Званая вячэр».
18.30 «Агонь хакання». Серыял.
20.00 «Сталічныя падрабязнасці».
20.10 «СТБ-спорт».
20.15 «Добры вечар, малиня».
20.25 Фільм «Хімера». ЗША-Канада-Францыя, 2009 г.
22.55 «СТБ-спорт».
23.00 «Аўтапанарама».
23.20 «Забойная сіла б». Серыял. Заключная серыя.
00.15 «Жорсткі бізнес». Серыял.

aq

07.00 ЛАДная раніца.
08.00 Тэлебарометр.
08.05 Серыял «Ты маё жыццё».
09.05 Камедыны серыял «Інтэрны».

ТВ

06.00, 09.00, 11.00, 13.00, 16.00, 18.00, 20.30 Нашы навіны.
06.10 АНТ прадстаўляе: «Наша раніца». «Жыць здорава!».
10.20 «Зразумець.

23 ВЕРАСНЯ, ПЯТНІЦА

1

06.00, 07.10, 08.15 Добрай раніца, Беларусь!

07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 15.00, 19.00, 23.25 Навіны.

07.05, 08.05 «Зона Х». Дарожныя навіны.

07.30, 11.50 Дзяловое жыццё.

08.35 Сфера інтэрсай.

09.10 Камедычная меладрама «Маргоша».

10.05 Серыял «На нажах». 2-я серыя.

11.00 Серыял «Дыхай са мной». 2-я серыя.

12.10 «Ты зверху, я зізу». Меладрама (Расія).

14.05 Жаноче ток-шоу «Жыццё як жыццё».

15.15, 19.20 Навіны рэгіёна.

15.35 Мультсерыял «Гара Самацветаў» (Расія). Заключчныя серыі.

16.00 Документальная-біяграфічны цыкл «Мая праўда» (Украіна).

17.00 Серыял «На нажах». 3-я серыя.

18.00 Серыял «Дыхай са мной». 3-я серыя.

19.30 «Зона Х». Вінікі тыдня.

19.55 Камедычная меладрама «Маргоша» (Расія).

21.00 Панарама.

21.45 Рэспубліканскі дзіцячы конкурс «Песня для Еўрабачання-2011». Фінал. Прамая трансляцыя.

23.35 Дзень спорту.

23.50 Документальная-біяграфічны цыкл «Мая праўда» (Украіна).

H

06.00, 09.00 Нашы навіны.

06.10 АНТ прадстаўляе: «Наша раніца».

09.10 «Жыць здорава!».

10.20 «Зразумець. Прабачыць».

11.00 Нашы навіны.

11.05 Навіны спорту.

11.10 «Закінуты свет». Шматсер. фільм.

12.00 Прэм'ера. «Умовы кантракту». Шматсерыны фільм.

13.00 Нашы навіны.

13.05 Навіны спорту.

13.10 «Хачу ведаць».

13.40 «Кантрольны закуп».

14.10 «Модны прысуд».

15.10 «Заручальны пярсцёнак». Шматсерыны фільм.

16.00 Нашы навіны (з субтрыпамі).

16.10 Навіны спорту.

16.15 Прэм'ера. «Участковы дэтэктыў».

16.55 «Давай ажэнімся!».

18.00 Нашы навіны.

18.15 Навіны спорту.

18.20 «Чакай мяне», Беларусь.

19.00 «Поле чудаў».

20.00 Час.

20.30 Нашы навіны.

21.00 Навіны спорту.

21.05 Прэм'ера. «Другі міжнародны фэст пародый «Вялікая розніца ў Адэсе». Фінал.

23.30 «Наша Белараша».

00.05 Трылер «Ценъ вампіра».

01.45 Начнія навіны.

ТВ

06.00, 07.30, 10.30, 13.30, 16.30, 19.30, 22.30 «24 гадзіны».

06.10 «Міншчына».

06.20 «Раніца. Студыя добра гастро».

07.40 «СТБ-спорт».

07.45 «Раніца. Студыя добра гастро».

08.30 «Аўтапанарама».

08.50 Фільм «Хімера». ЗША-Канада-Францыя, 2009 г.

10.40 «Нашы суседзі». Серыял.

11.40 «Званая вячэр».

12.35 «Агонь хакання». Серыял.

13.50 «Дурні, дарогі, гроши». Гумарыстычныя серыялі.

14.40 «Забойная сіла 6». Серыял.

15.40 «Ніна». Серыял.

16.50 «Я-вандруюча».

17.20 «Міншчына».

17.30 «Званая вячэр».

18.30 «Агонь хакання». Серыял.

20.00 «Сталічныя падрабязнасці».

20.10 «СТБ-спорт».

20.15 «Добры вечар, маляня».

20.40 Фільм «Знаёмства з Маркам». ЗША, 2008 г.

22.55 «СТБ-спорт».

23.00 «Гарачы лёд».

23.30 Фільм «Мой заход». Італія, 1998 г.

01.00 «Чаркіона. Аднаразовыя людзі». Серыял.

aq

07.00 ЛАДная раніца.

08.00 Тэлебарометр.

08.05 Серыял «Ты маё жыццё».

09.10 Казка «Восеньскі падарунак фей» («Беларусьфільм»).

10.20 «Рэалны свет».

НТВ

06.05 Інфармацыйны канал «НТВ раніцай».

08.35 «Зноў добры дзень».

09.35 «Агляд. Надзвычайнае здарэнне».

10.00 Сёння.

10.20 «Вочная стаўка».

11.15 «Да суду».

12.05 «Суд прысяжных».

ROSSIA

07.00 «Расія».

07.15 Фільм «Вось такая музыка...».

08.45 «Крыбое лістэрка».

10.25 «Ранішня пошта».

11.00 Весткі.

11.10 «Суботнік».

11.50 Фільм «Дзеянець прыкмет здрады».

2008 г.

13.30 «Відавочнае-неверагоднае».

14.00 Весткі.

14.15 «Сумленны дэтэктыў». Аўтарская программа.

14.45 «Гарадак». Дайджэст. Забаўляльная программа.

15.50 Фільм «Сёння - новы атракцыён».

17.35 «Суботні вечар».

19.00 «Карціна свету».

19.55 Надвор'е на тэледзе.

20.00 Весткі ў суботу.

20.40 Фільм «Яе сэрца». 2009 г.

22.30 Прэм'ера. Тэлесерыял «Даішнікі. Праяць».

00.30 «Дзяўчата».

НТВ

06.40 Прыватны Агент 007. Прыводніцкі баявік (Вялікабрытанія-ЗША).

09.05 Жансавет.

09.45 Дача здароўя.

10.25 Тэлебарометр.

10.30 Меладрама «Бальная сукенка» («Беларусьфільм»).

12.05 Дыялогі аб рыбалцы.

ROSSIA

10.55 Драма «Я так даўно цябе кахаю» (Францыя-Германія).

13.05 Час футболу.

13.45 Эксацэнтрычнае камедыя «Залатое цяля» (СССР). 2-я серыя.

15.35 Гарадзіна суду. Справы сямейныя.

16.40 Медычныя таемніцы.

17.20 Серыял «Ты маё жыццё».

18.25 Хакей. КХЛ. Атлант (Мыцішчы)-Дынама (Мінск). Прямая трансляцыя.

20.45 «Калыханка».

21.00 КЕНО.

21.05 Тэлебарометр.

21.10 Рэпарцёр «Беларускай часіны».

22.00 Ваеннае драма «Макс Манус - чалавек вайны» (Нарвегія-Германія-Данія).

00.05 Эксацэнтрычнае камедыя «Залатое цяля» (СССР). 2-я серыя.

01.40 Дыялогі аб рыбалцы.

ROSSIA

13.00 Сёння.

13.25 Вострасюжэтны сэрыял «Абвешчаны ў вышук».

15.10 «Прафесія-рэпарцёр».

15.35 «Агляд. Надзвычайнае здарэнне».

16.00 Сёння.

16.25 «Прокурорская праверка».

17.40 «Гаворым і паказваем». Ток-шоу.

18.35 «Агляд. Надзвычайнае здарэнне».

19.00 Сёння.

19.35 «Марсія д'яблы. Лёсы».

21.20 Прэм'ера. Бенефіс Барыса Мацеева.

23.25 «Катастрофа» з дакументальнага цыклу «СССР. Крах імперыі».

00.20 Трылер «Барвонія рэакія 2: Анёлы апакаліпсісу».

Eurosport

09.30 Веласпорт. Чэмпіянат свету. Гонка з паасобнымі стартамі. Мужчыны (Капенгаген, Данія).

10.30 Веласпорт. Чэмпіянат свету. Жанчыны/оніёры (Капенгаген, Данія).

13.00 Веласпорт. Чэмпіянат свету. Гонка з паасобнымі стартамі. Мужчыны (Капенгаген, Данія).

14.00 Веласпорт. Чэмпіянат свету. Да 23 гадоў (Капенгаген, Данія).

18.15 Спідвэй. Гран-пры (Польшча).

19.15 Сп

25 ВЕРАСНЯ, НЯДЗЕЛЯ

06.50 Канцэрт «Залаты грамафон» (2008г.).
09.00, 12.00, 15.00, 19.00 Навіны.

09.10 «Арсенал».
09.40 «Збюрая». Цыкл дакументальных фільмаў (Беларусь).

09.55 Фартыфікацыя.
10.40 Відеафіlm АТН «Шлях праз Масты» цыклу «Зямля беларуская».

10.50 «Святы-4» (Украіна). 2-я серыя.

12.10 Меладрама «Вас чакае грамадзянка Ніканорава» (СССР).

13.50 Сінематэка.

14.35 Замелчнае пытанне.

15.15 Навіны рэгіёна.

15.35 Дакументальны цыкл «Зорнае жыццё» (Украіна).

16.35 Баявік «Рызыка без контракту» (Расія).

18.10 Суперлато.

19.15 Камедыя «Зануда» (Францыя).

21.00 У цэнтры ўвагі.

21.55 Патрыятычная драма «Брэсцкая крэпасць» (Расія-Беларусь).

00.25 «Святы-4». Камедыны серыял (Украіна). 2-я серыя.

07.00 АНТ прадстаўляе: «Нядзельная раніца».

08.00, 09.00 Нашы навіны.

09.05 Нядзельная пропаведзь (з субтыпрамі).

09.20 Камедыны серыял «Мая выдатная няня».

09.55 «Шалапутныя нататкі».

10.15 Пакульт усе дома.

11.05 «Фазэнда».

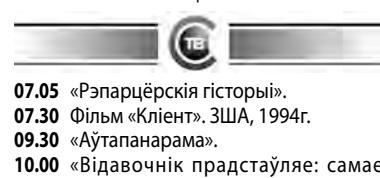
11.40 АНТ прадстаўляе: «брэйн-рынг».

12.40 Прэм'ера. «Міахась Пугаўкін. Галоўны герой другога плану».

13.40 «Другі міжнародны фест пародый «Вялікая розніца ў Адесе». Фінал.

16.00 Нашы навіны (з субтыпрамі).

- 16.15** Навіны спорту.
16.20 Асяродзе пасялення.
17.20 АНТ прадстаўляе: «Эстрадны кактэйль».
18.30 АНТ прадстаўляе: «Бітва тытана».
20.00 Контуры.
21.05 АНТ прадстаўляе: «Дыханне планеты».
21.40 Фільм «Дом Сонца».
23.30 Фільм «Сенсацыя».

07.05 «Рэпарцёрская гісторыя».

07.30 Фільм «Кліент». ЗША, 1994г.

09.30 «Аўтапанарама».

10.00 «Відавочнік прадстаўляе: самае смешнае».

10.50 «Вялікі сняданак».

11.30 «Салдаты. Дзембель непазбежны!» Серыял Заключныя серыі.

13.20 «Добры дзень, доктар!».

13.55 Чэмпіянат Рэспублікі Беларусь па футболе: «Дынама» Мінск - «Днепр» Магілёў. Прамая трансляцыя.

16.00 «Пляц гісторыя».

16.30 «24 гадзіны».

16.50 «Геніяльны шпік».

17.45 Канцэрт М.Задорнова.

19.00 «Аўтапанарама».

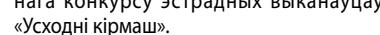
19.30 «Тыдзень». Інфармацыйна-аналітычная праграма.

20.40 Фільм «Дэкан Спэнлі». Вялікабрытанія - Новая Зеландыя, 2008г.

22.30 Фінал VII Міжнароднага тэлевізійнага конкурсу эстрадных выкананіц «Усходні кірмаш».

01.15 «Чаркіона. Аднаразовыя людзі».

Серыял.

06.15 Прыгоды Агента 007. Фільм (Вялікабрытанія - ЗША).

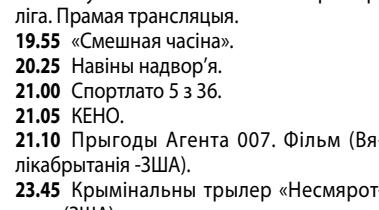
08.45 «Правы чалавека». Аўтарская праграма.

09.00 Дабравест.

09.30 Mір вашай хаче.

09.40 Гаспадар.

- 10.10** Тэлебарометр.
10.15 Камедыйны анимацийны фільм «Кукарача» (Расія).
11.50 Рэальны свет.
12.25 «Жыццё распісала ўсе ролі сур'езна». Документальны фільм (НГТРК).
13.10 «Страсці па культуры».
14.00 Серыял «Маргоша» (Расія).
17.55 Футбол. Чэмпіянат Англіі. Прэм'ер-ліга. Прамая трансляцыя.

07.00 Фільм «Яе сэрца», 2009 г.

08.40 Тэлесерыял «Даішнік. Працяг».

11.00 Весткі.

11.15 «Сам сабе рэжысёр».

12.05 Фільм «Залатая баба».

13.30 «Смехапанарама».

14.00 Весткі.

14.15 «З новай хатай!».

14.45 «Гарацок». Дайджэст.

15.25 Прэм'ера. Геній рускага вышуку».

Документальны фільм.

16.20 Дэтэктыў «Начынное здарэнне».

18.05 Прэм'ера. «Смяяца дазваліяеца».

Гумарыстычная праграма.

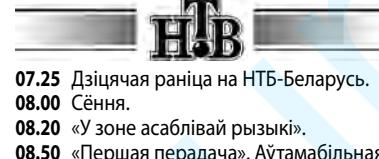
20.00 Весткі тыдня.

21.05 Прэм'ера. Фільм «Прадказанне».

2011 г.

22.55 «Адмысловы карэспандэнт».

23.55 Фільм «Дарога».

07.25 Дзіцячая раніца на НТБ-Беларусь.

08.00 Сёння.

08.20 «У зоне асаблівай рызыкі».

08.50 «Першая перадача». Аўтамабільная праграма.

22.00 Дэятельны часопіс.

22.15 Летні біятлон. Чэмпіянат свету. Мужчыны (Капенгаген, Данія).

18.00 Супербайк. Чэмпіянат свету (Монца, Італія).

18.05 Супербайк. Чэмпіянат свету (Монца, Італія). Заезд 1-ы.

19.05 Супербайк. Чэмпіянат свету (Монца, Італія). Заезд 2-и.

20.05 Суперспорт. Чэмпіянат свету (Монца, Італія). Заезд 2-и.

21.15 Мотаспартыўны часопіс.

21.15 Летні біятлон. Чэмпіянат свету. Мужчыны. Гонка пераследу (Чэхія).

21.45 Летні біятлон. Чэмпіянат свету. Жанчыны. Гонка пераследу (Чэхія).

22.15 Бокс (Капенгаген, Данія).

00.00 Ралі. Ралійная серыя IRC (Італія).

Агляд.

00.30 Гольф. Ірландыя. Агляд.

01.30 Мотаспартыўны часопіс.

01.45 Супербайк. Чэмпіянат свету (Монца, Італія). Заезд 2-и.

09.30 Вось дык так!!!

09.45 Марафон. Берлін (Германія).

12.30 Веласпорт. Чэмпіянат свету. Мужчыны (Капенгаген, Данія).

18.00 Супербайк. Чэмпіянат свету (Монца, Італія).

18.05 Супербайк. Чэмпіянат свету (Монца, Італія). Заезд 1-ы.

19.05 Супербайк. Чэмпіянат свету (Монца, Італія). Заезд 2-и.

20.05 Суперспорт. Чэмпіянат свету (Монца, Італія).

21.15 Мотаспартыўны часопіс.

21.15 Летні біятлон. Чэмпіянат свету. Мужчыны. Гонка пераследу (Чэхія).

21.45 Летні біятлон. Чэмпіянат свету. Жанчыны. Гонка пераследу (Чэхія).

22.15 Бокс (Капенгаген, Данія).

00.00 Ралі. Ралійная серыя IRC (Італія).

Агляд.

00.30 Гольф. Ірландыя. Агляд.

01.30 Мотаспартыўны часопіс.

01.45 Супербайк. Чэмпіянат свету (Монца, Італія). Заезд 2-и.

09.30 Вось дык так!!!

09.45 Марафон. Берлін (Германія).

12.30 Веласпорт. Чэмпіянат свету. Мужчыны (Капенгаген, Данія).

18.00 Супербайк. Чэмпіянат свету (Монца, Італія).

18.05 Супербайк. Чэмпіянат свету (Монца, Італія). Заезд 1-ы.

19.05 Супербайк. Чэмпіянат свету (Монца,

МЕРКАВАННЕ

БЫЦЬ КРЫТЫЧНЫМ ДА ДОГМАЎ

Пасля апошніх падзеяў у арабскіх краінах шматлікія лібералы пачалі звязваць будучыню лібералізму з ісламскім светам. Пра гэта журналіст «НЧ» Алег Новікаў размаўляе з Гі Сарманам, адным з вядучых ліберальных філософаў Францыі і Еўропы, дараццам прэзідэнта Паўднёвой Карэі, аўтарам шматлікіх кніг, кавалерам Ордэну Ганаровага Легіёну.

— У сваіх інтэрв'ю вы казыце, што ўдзельнікам цяперашніх моладзевых пратэстаў ідэна найбольш близкая ліберальная тэорыя. Раслумачце гэты тэзіс, калі ласка.

— З-за того, што мы жывём у глабалізаваным свеце, моладэй паўсяль падзяляе адны і тыя ж каштоўнасці. Натуральна, тут ёсьць шмат дэталяў, якія мы і ведаем, і не ведаем. Напрыклад, у Еўропе ёсьць забобоны, што рускія нас не любяць. Аднак хатыя маладыя людзі і належаць да розных нацый і культур, канцепцыя індывідуалізму з'яўляецца ўніверсальнай. Адначасова вялікую ролю адыгрывае інтэрнэт, якія дапамагае гэтым людзям аб'яднацца і сказаць уладам і ўсіму свету — мы ёсьць, мы падзяляем адны і тыя ж ідэі і патрабуем, каб нас паважалі.

— Сёння ўжо ёсьць спробы стварэння палітычных партый на базе інтэрнэту. Напрыклад, створаная ў Швецыі Партыя піратоў. Аднак «піраты» — партыя левага накірунку. Піраты лічаць, што феномен інтэрнэту ў тым, што ён стварае некамерцыйную прастору, дзе няма разумення прыватнай уласнасці. Хіба гэта не супярэчыць ліберальнай дактрине?

— Для мяне як ліберала не важна, называюць сябе тыя ж «піраты» правымі або левымі. Галоўнае, што мыны выступаюць за грамадства, у якім людзі паважаюць адзін аднаго. Інтэрнэт дапамагае будаваць такую грамадскую супольнасць. Дэмакратыя ў разуменні ліберала — гэта перш за ёсё права меншасці і павага да

яе. Інтэрнэт якраз і стварае такую формулу дыскусіі.

— Авангард цяперашніх рэвалюцый, якія вы характрызуеце як ліберальныя, відавочна, знаходзіцца ў арабскіх краінах. Наколькі рэальны ліберальны праект у рэгіёне з ісламскай культурай і традыцыяй?

— Ліберальная традыція даўно існуе на Усходзе. У другой палове XIX — першай палове XX стагоддзя ў ісламскіх краінах спрабавалі будаваць дэмакратычнае грамадства, развіваць свободную гаспадарку. Узгадайце Егіпет, Іран, Сірію. Там на той час існавалі больш-менш вольныя выбары, акадэмічная дыскусія, ліберальная гаспадарка. Эксперимент закончыўся ў 1960-я гады, калі ў арабскіх краінах да ўлады прышлі вайскоўцы. Я не буду падрабязна раскрываць прычыны такога павароту, да якіх перш за ёсё можна аднесці працэс дэкаланізацыі і ўплыў Савецкага Саюза. Галоўнае тут тое, што эпосе вайсковых рэжыму маў і ісламскага экстрэмізму папярэднічала эпоха плюралізму. У гэтым няма нічога дзіўнага, калі мы ўважліва праанализуем канцепцыю ісламу. Тут, у

адрозненне ад каталіцызму або пратэстантызму, значна больш наўкункаў і школ. Варты таксама ўзгадаць, што іслам — гэта адзіная рэлігія ў свеце, якую стварыў бізінсмен. Прарок Мухамед быў прафесійным камерсантом. І цяперашнія маладое пакаленне, відавочна, не разглядае іслам як нешта палітычнае. Іслам не ёсьць перашкода для лібералізму.

— Ці з той жа серы, як і ў арабскім свеце, нядайнія моладзевые пратэсты ў Вялікабрытаніі?

— І так, і не. У тэхнічным вымярэнні мыны падобныя. Як і ў Егіпце, вялікую ролю для мабілізацыі незадаволеных адыграў інтэрнэт. Розніца ў тым, што ў Еўропе іншыя праблемы. Перш за ёсё, вялікае беспрацо ў сярод маладых людзей. Вельмі цяжка знайсці працу тым, каму менш за 25 гадкоў. У Аб'яднаным каралеўстве ёсьць яшчэ адна праблема — эміграцыя. Гэта парадокс — мы запрашаем сотні тысяч маладых эмігрантаў-гастарбайтэраў, аднак мы не здольныя інтэрграваць іх у соцьцю.

— Калі мы кажам пра лібералізм, то сутыкаемся з праблемай штодзённай эты-

кі. Можна быць левым і весці левы лад жыцця — слухаць адпаведную музыку, глядзець адмыслова левае кіно. Можна быць неанацыстам і жыць адпаведна скінхэд-стайл. Што значыць быць лібералам у шэрых будніх?

— Мяркую, гэта проста быць крытычным да догмаў. Нам патрэбная супярэчнасць. Капіталізм не можа існаваць без супярэчнасці. Таму прынцып лібералізму — адмова дамінанія. Нас адрознівае ад тых жа левых тое, што мы намагаючыся заўсёды быць манапольнымі ўладальнікамі канчатковай ісціны. Гэта як нейкай рэлігіі ці форма рэлігіі. Можна назваць гэта бальшавізмам.

— Вы вельмі скептычна ставіцесь да перспектывы ліберальной рэвалюцыі ў Расіі і краінах былога СССР. Пры гэтым, аднак, вы ў захапленні ад Паўднёвой Карэі.

— Праблема Расіі ў тым, што рэвалюцыя там у поўным сэнсе гэтага слова не адбылася. Так, СССР бы разбураны, аднак старая камуністычнае эліта здолела застацца пры ўладзе. Натуральна, мыні трохі пераарганізаваліся, аднак кардынальных зменаў у эліце ўсё ж не адбылося. Тыя ж людзі засталіся ў офісах. Паўднёвая Карэя на працягу жыцця аднаго пакалення здолела праціці шлях ад вайсковай дыктатуры да ліберальной дэмакратыі. Усё таму, што прыстыя людзі хацелі сапраўдных дэмакратычных перамен, змагаліся за іх супраць дыктатуры і ў выніку дамагліся свайго. Гэта галоўная розніца паміж расіянамі і карэйцамі. Пры гэтым, аднак, я не могу не заўважыць, што ў расійскім грамадстве стала менш страху, з'явіўся падмурок для вольнай дыскусіі.

— Што вы рабілі ў маі 1968 года падчас студэнцкай рэвалюцыі ў Францыі?

— Я быў актыўістам адной з анархісцкіх груповак. Я заснаваў анархіст Даніэль Кон-Бендзіт, цяперашні лідар французскіх Зялёных. Мы быў вельмі актыўнымі ў барацьбе з сістэмай. Мы хацелі права на свабоду думкі. Мы патрабавалі сексуальнага разняволення. Гэта было актульна ў той час. Адначасова мы

змагаліся з іншымі аўтарытарнымі тэндэнцыямі ў студэнцкім асяроддзі — камуністамі і маістамі.

— Калі парыўноўваць цяперашнія моладзевые бунты і рэвалюцыю 1968 года, у іх ёсьць нешта агульнае?

— Ёсьць шмат агульнага. Тая ж тэма сэксу. Тэма сэксу можа не прысутнічаць на транспарантах, аднак ён так ішакі прайялецца. У прынцыпе, гэта характеристыка для ўсіх рэвалюций. Згадайце Вялікую французскую рэвалюцыю. Нават падчас бальшавіцкай рэвалюцыі ставілася пытанне вольнага кахання.

— У інтэрнэце шмат парнаграфій. Можа, яна таксама спрыяе росту рэвалюцыйных настроў?

— Безумоўна. Асабліва ў арабскіх краінах, дзе ў сям'і жанчына ва ўсім падпарадкоўваецца мужчыне. Жанчыны, наведваючы парнаграфічныя сайты, разбуроўць архайчную мараль, узімае патраба нейкіх новых пачуццяў, вызвалення.

— У 1980-я гады вы былі адным з вядучых прарапагандыстаў амерыканскай кансерватыўнай рэвалюцыі ў Еўропе. Нават выдалі книжку «Кансерватыўнай рэвалюцыі». Мяне цікаўцца ваша думка пра культурнае вымярэнне той рэвалюцыі. Яе сімваламі сталіся такія супярэчлівыя прадукты, як фільмы пра Рэмба або Рокі. Няўжо єўрапейскі інтэлектуал можа падтрымліваць такое мастацтва?

— Я ніколі не быў прыхильнікам Рэйгана ці аматарам Галіўда тых часоў. Для мяне было важна паказаць, што па той бок Атлантыкі нешта адываеца. У Еўропе тады было шмат журналістаў, якія бачылі ў Рэйгане нейкага дурнога каўбоя. Я казаў — не, гэта нешта большае. Гэта рэакцыя пратэстанцкай Амерыкі на сацыялізм, на эканамічны спад 1980-х, на сексуальную рэвалюцыю. Я хацеў сказаць: тое, што адываеца ў ЗША, вельмі амерыканскае. Я хацеў сказаць, што рэчы больш складаныя, чым нам здаюцца. Нават калі вы ў 1980-я быў супраць Рэйгана, а зараз выступаецце супраць Сары Пэйлін, вы павінны спрабаваць іх зразумець.

ЯНЫ ПРА НАС: ЗАМЕЖНАЯ ПРЭСА ПРА БЕЛАРУСЬ

Замест «шматвектарнага балансавання» паміж «вашымі і нашымі» Януковіча можа чакаць лёс Лукашэнкі, які ў крытычны момант фактычна апынуўся «паміж молатам і кавадлам». З аднаго боку, «беларускі сценар» азначае шлях праз Мінскі саюз да страты суверэнітэту, а за ім і ўлады. З іншага — яго цяперашняя падрыхтоўка да «вайны» з Расіяй здаецца хутчэй міфам, з дапамогай якога ўлада імкнецца аднавіць падтрымку хоць часткі насельніцтва.

«Тиждень» (Украіна)

Усё адываеца на непрыемным для прэзідэнта фоне: палітычная напружанасць не спадае, эканамічны крызіс нарастает. Захад патрабуе вызвалення палітвязняў, Расія настойвае на больш цесных эканамічных адносінах, прыстыя беларусы патрабуюць грошай і б'юцца ў чэргах ля абменных пунктаў. Аляксандар Лукашэнка

кідаецца паміж саўкрайтнымі перамовамі з Еўропай і неабходнасцю даваць шырокія абяцанні Мінску ў абліен на новыя крэдыты. За любой незадаволенасцю ўладам бачацца зарніцы рэвалюцыі. А тут яшчэ гэты жахлівы тэрэкт і дзіўныя тэрарысты, якія разбурылі апошнюю нацыянальную ілюзію — ілюзію бяспекі. Ці супакоіць грамадства суд над Канавалавым і Кавалевым? Ці досьцьва ўлады аргументаў, каб назваць іх тэрарыстамі? У сённяшніх адносінах беларусы з уладай з'яўліся занадта шмат сумневаў.

«Коммесантъ — властъ» (Расія)

Дзеля выратавання свайго рэжыму Аляксандар Лукашэнка можа пайсці на ўсё ўмовы, якія высоўваюцца Еўрапейскім саюзам. Інакш яму не вытрымаць ціску Мінска і не выйсці з фінансава-еканамічнага крызісу. Гэтыя пагрозы добра разумеюць у Брусаўлі і іншых еўрапейскіх

сталицах. Як і тое, што выдача крэдытаў Мінску падаўжае існаванне аўтарытарнага рэжыму. І ўсё ж існуе высокая верагоднасць, што Захад у чарговы раз пагодзіцца выдаць крэдыт Мінску. Але што будзе далей? Ці стане Лукашэнка выконваць умовы, якія высоўваюцца Брусаўлем, і весці дыялог з апазіцыяй, прытрымліваючыся нормаў, прынятых у дэмакратычным грамадстве? У гэта мала верыцца: змястоўных змен ва ўнутранай палітыцы беларускага прэзідэнта не будзе. Прыводу рэжыму не зменіш, і пасля атрымання грошей ўсё вернеца на кругі свае. Да наступнага крызісу, які зноў будзе пагражчаць існаванню рэжыму.

«Зеркало недели» (Украіна)

Відавочна, што ў беларускай эканоміцы маса проблем. Крэдытаў і субсидый ад Захаду і Расіі чакаць не варта. Золатавалютны рэзервы

на мінімуме. Беларускі рубель абваліўся. Замежнай валюты ў абліеніках няма. І як следства ўсяго гэтага — істотна пагаршаецца ўзровень жыцця беларускіх грамадзян. У такай сітуацыі Захад проста павінен чакаць. Лукашэнка неўзабаве павінен сам пайсці на саступкі.

«American Voice» (ЗША)

Чакаць, што беларускую частку МТС нехта купіць за \$1 мільярд, не варта. Ёсьць маса гульцоў, якія працујуць на новых рынках, але выпадак з Беларуссю асобы: у дзіўнай рэвалюцыі, з іншых краін, з Беларусі фактчычна немагчыма вывесці заробленыя сродкі. У той жа час єўрапейскія гульцы, якія працујуць на дзіўнай перспектыве, такія, як Orange ці Vodafone, бачаць непрыемнасці МТС і разумеюць, што могуць апынуцца ў падобнай сітуацыі.

«Московскія новості» (Расія)

ЗАМЕЖЖА

▼ МІЖНАРОДНЫЯ НАВІНЫ

ЗША. КАНСЕРВАТЫЎНЫЯ ЗОМБІ ПАВІННЫ ПАМЕРЦІ

Aмерыканскі кансерватыўны свет, палітычным рупарам якога ёсьць дзеючая пры партыі рэспубліканцаў групоўка Tea Party, раз'юшаны. Прычына — новая камптарная гульня, якая троумальна крохочыць па амерыканскім інтэрнэце. Забаўка называецца «Tea Party Zombies must die!» (англ.: «Зомбі з чайнай партыі павінны памерці»). Сярод персанажаў — зомбі, якія, на думку аўтараў, мусяць памерці, — лёгка пазнаеца ўесь актыў Tea Party: Сара Пэйлін, Глен Бек. Місія гульца — знішчыць усіх. Можна выкарыстоўваць пры гэтым любую зброю — ад пісталета да сякеры або пілы. Нічога дзіўнага, што крываючая гульня выклікала пратэсты з боку элекратару кансерватораў. Яны патрабуюць забароны «стравялкі». Аднак саме цікае ў тым, што некаторыя распубліканцы лічачы, што патрабаваць ад чыноўнікаў забарону такога прадукту, як камптарная гульня, значыць здрадзіць ідэйным асновам кансерватызму. Адпаведна яму, дзяржава не мае права ўмешвацца ў жыццё грамадзян. «Патрабаваць забарону гульні — значыць парушаць тэорыю асабістай свабоды», — у прыватнасці заяўві былы кандыдат ад рэспубліканцаў Майк Хакабі.

На матэрыялах «TAZ» (Германія)

РАСІЯ. АНТЫУРАДАВЫЯ СПЕКУЛЯЦЫІ НА ТЭМЕ АВІЯКАТАСТРОФЫ

У Расіі перадвыбарчая ліхаманка. Таму нічога дзіўнага, што чырвона-карычневыя паспрабавалі выкарыстаць аварыю з самалётам у Яраслаўлі супраць кіруючага тандэма Путін—Мядзведзеў. Іх абвінавацілі ў тым, што менавіта яны адказныя за трагедыю. Логіка тут наступная: з-за таго, што ў Яраслаўлі ў той жа дзень праводзіўся інавацыйны форум з удзелам Дзмітрыя Мядзведзеўа, аэрапорт не працаў у нармальнym рэжыме, што, быццам, і сталася прычынай аварыі. Адзін з патрыятычных сайтаў піша: «Яраслаўскі аэрапорт маленьki, таму паласа была занята асабістай авіяцыяй людзей з «эліты», якія прылягнулі на «шабаш інаватарапу», што праводзіцца ў Яраслаўлі, і самалёт з хакейстамі ўзлятаў са скарочанай паласы, не прызначанай для машын яго класа. Таму не набраў неабходнай хуткасці, каб звычайна ўзляцець». Не падабаецца патрыётам і афіцыйнай версіі, адпаведна з якой прычынай аварыі стала няяканснае паліва. «Атрымліваеца, што «эліце» наліваюць якаснае паліва, а «быдляку» — няяканснае?» — абураеца апазіцыя. Застаеца дадаць, што ўсе спробы патрыётаў зрабіць крайнім Мядзведзеўа, калі меркаваць пад рэакцыі ў інтэрнэце, расійская публіка не зразумела і ўспрыняла абыякава.

На матэрыялах расійскай прэсы

ФРАНЦЫЯ. ШУКАЮЦЬ АЛЬТЭРНАТЫВУ МАРЫНЕ ЛЕ ПЭН

13 верасня трэй ўльтраправыя рухі — Партыя Францыі, Нацыянальны распубліканскі рух (Mouvement National Republicain) і Новая народная правая партыя, кіраунікамі якіх ёсьць былыя сябры Народнага фронту, — утвораць адзіны блок і высунуць кандыдата на наступныя прэзідэнцкія выбары. Меркаваны кандыдат трох рухаў — Карл Лан, былы генсек Нацыянальнага фронту, які заснаваў Партыю Францыі пасля сваркі з Жан-Мары Ле Пэнам. «Мы правядзём кампанію, заснаваную на нацыянальнай правай ідэалогіі, а не на дзяржавай і свецкай дэмагогії, як гэта робіць Марына Ле Пэн», — заявіў Карл Лан. Нагадаем, што Марына Ле Пэн намагаецца трансформаваць Нацыянальны фронт у адэкватную ў вачах сярэдняга класа партыю. На думку правых, гэта здрада. «Мы захопім гістарычную электаральную прастору Нацыянальнага фронту, увасабленнем якога быў Жан-Мары Ле Пэн, а не яго дачка Марына», — сказаў Карл Лан. То, што шанцы ў гэтай кампаніі міэрнія, відавочна. Таксама як і тое, што яны сваім дзеяннямі дапамогуць Нікаля Саркозі адцягнуць галасы ў Марыны Ле Пэн.

На матэрыялах французскай прэсы

ГЕРМАНІЯ. СІМВОЛІКУ ГДР ЗАБАРОНЯЦЬ?

Нямецкія кансерваторы з Хрысціянска-дэмакратычнага саюза (CDU) будуць давацца забароны сімвалікі Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі. З такай ініцыятывай выступіў Ота Вульф, кіраунік секты, якая аўтадаўвае ветэранаў партыі. Ветэранаў, па словах Вульфа, непакоіць тое, што апошнім часам у Берліне і іншых гарадах быў ГДР можна сустрэць людзей, апранутых у форму вайскоўцаў Усходняй Германіі. Як правіла, гэта студэнты або артысты, якія за кошт маскараду прывабліваюць турыстаў. Аднак для CDU сімвалікі ГДР не атракцыён, а «здзек з памяці ахвяр сацыялістычнай дыктатуры». Кансерваторы таксама нагадваюць, што менавіта такія касцюмы, якія на цяперашніх артыстах, былі на жаўнерах ГДР, якія стралілі па палітычных узекачах. Ідэя CDU, здаецца, будзе мец практычную рэалізацыю — федэральнае міністэрства юстыцыі ўжо пачало распрацоўку прававой базы пад забарону выявы молата і цыркуля (усходненямецкі аналаг сярпу і молата).

На матэрыялах нямецкай прэсы

► КАНГРЭС

З КІМ ВЫ, МАЙСТРЫ КУЛЬТУРЫ?

9–11 верасня ў польскім Вроцлаве прайшоў Еўрапейскі кангрэс культуры, які сабраў сучасную культурную эліту кантынента. Пропануем рэпартаж з Вроцлава журнالіста «НЧ» Алега Новікава.

Мерапрыемства адбывалася ў так званай Зале стагоддзя — велизарным комплексе, пабудаваным па праекце славутага архітэктара Макса Берга яшчэ ў 1913 годзе ў гонар стагоддзя перамогі над Напалеонам. Гэты будынак лічыцца класікай нямецкага архітэктурнага экспрэсіянізму, які натхніў шматлікіх мастакоў на тое, каб здзеісніць нешта падобнае. Сярод іх, здаецца, быў і наш Лангбард, які праектаваў мінскі Тэатр оперы і балета. Контуры вроцлавскай Залы стагоддзя зменшылі нагадваюць будынак на плошчы Парыжскай камуны.

Так ці інакш, калі бачышь у Вроцлаве твор Берга, які візуальна дамінуе над прасторай, міжволні складваеца ўражанне, што ты ў Мінску. Шакавала поўна адсутнасць паліції. Няяледзячы на тое, што побач з залай туды-сюды хадзіла мноства людзей, прычым некаторыя з півам, паліцыя ігноравала мерапрыемства. І, як не дзіўна, усё было мірна і ціха.

Нават на цырымоніі адкрыцця кангрэсу, які наведалі прэзідэнт Браніслаў Камароўскі і спікер Еўрапарламенту Ежы Бузэк, у плане бяспекі было досыць сціпла. Прэзідэнт і спікера Еўрапарламенту звонку будынка ахоўвалі пару машын і тузін агентаў. Гэта пры тым, што касцяк удзельнікаў кангрэсу складалі маладыя артысты, сярод якіх шмат людзей анархічных поглядаў.

На адкрыцці Камароўскі зрабіў прамову. Ён казаў пра тое, што Еўропа заканчваеца там, дзе заканчваеца культура, а галоўная рыса культуры — павага да адрознага. У якасці доказу важнасці кантактаў паміж рознымі культурамі ён узгадаў анекдот. «Падчас урачыстасцяў, прысвечаных 750-й гадавіне паходу татаро-манголаў на Польшчу, галоўнай ахвярай якога, дарэчы, стаў Вроцлав, мангольскі пасол сказаў, што яму ўсё роўна, хто тады перамог, а хто прайграў. Галоўнае, што мы, палякі і манголы, сустрэліся», — сказаў дыпламат.

Камароўскі пры ўсім яго статусе не быў хэдлайнерам мерапрыемства. Парадак дня меўся сфермуляваць славуты сацыёлаг Зігмунд Бергман. Яго даклад заняў большую частку цырымоніі адкрыцця. Бергман, па-суть, пераказаў тэзісы сваёй апошняй кнігі «Культура ў зменлівай сучаснасці». Філософ лічыць, што галоўным дыягназам часу ёсьць нездаровай хуткай дынаміка культурных запытанаў. Культурныя запытана фармуюцца на базе штучна створанай рэкламы, а не на падмурку сталых норм і традыцый. Выйсце (прынамсі ў Еўропе) ён бачыць у тым, каб дзяржава

алаў у абарону міру, які адбыўся таксама ў Вроцлаве ў 1948 годзе. Тая акцыя была адным з самых пампезных савецкіх пропагандысцкіх шоў «халоднай вайны», на якое Москве ўдалося вышыгнуць еўрапейскую культурную эліту. «Уабарону міру» прыехалі выступаць Дзёўёрдзь Лукач, Луіс Арагон, Пабла Пікаса і іншыя. Апагеем кангрэсу 1948 года стаў выступ Аляксандра Фадзеева.

Аднак на кангрэсе найбольшы інтарэс выклікалі падзеі ў арабскіх краінах і цунамі моладзевых пратэстаў, якія нядыёна працягліся па Еўропе. Шмат казалі пра новую старонку ў грамадска-палітычнай гісторыі Еўропы і пра тое, якія культурныя прадукты здольныя нарадзіць новыя грамадскія рухі.

Асобна адзначалася, што арабская вясна значыць, па сутьнасці, правал еўрапейскай канцэпцыі разумення іншых народаў і іх культур. Еўрапейцы толькі пасля Тунісу зразумелі, што Усход — гэта не вярблоды, не танец жывата і злосныя ісламісты. Трэба шукаць новую метадалогію даследавання іншых культур, казалі ў Вроцлаве.

Для прысутных на кангрэсе беларусы, безумоўна, была вельмі цікавай дыскусія пра афіцыйныя культуры, якія існавалі ў арабскіх краінах падчас дыктатуры. Як распавядалі тунісцы і егіптяне, гэта быў адметны мікс архаічнага фальклору і папсы, створаны артыстамі, якіх рэжыму ўдалося перакупіць.

Тое, што рэвалюцыйная моладзь у тых жа Егіпце і Тунісе актыўна выкарыстоўвала інтэрнэт, прышыгнула вялікую ўвагу да артфактаў, створаных з дапамогай новых тэхналогій.

Кангрэс у Вроцлаве праходзіў на фоне выбарчай кампаніі ў Сейм. Да выбараў застаўся роўна месяц, і эмоцыі ўсё больш зашкальвалі. Кансерваторы з партыі «Права і Справядлівасць» — галоўныя канкурэнты кіруючай у Польшчы ліберальнай «Грамадзянскай платформы» — відавочна не маглі прысяці міма кангрэсу. Яны яўна баяліся, што лібералы паспрабуюць зрабіць сябе піяр на тым, што адбываеца ў Вроцлаве. На мерапрыемства, якое фармальна арганізаваў ліберальны ўрад, прыехалі такія культурныя гранды, як Аліў'ер Таскані (геній реклamy), Гі Сарман (ліберальны філософ), Яцек Жакоўскі (папулярны польскі журнالіст), музыкі з культавага гурта «Radiohead» і іншыя.

Яны запоўнілі цэнтр горада, дзе ўжо тусяваліся артысты з кангрэсу. Тыя нечакана адчынілі для сябе свет боксу, і аказалася, што яны таксама не супраць пабалеца за Адамчыка ў кампаніі з простиromi людзьmi. На рынгу польскому баксёру Клічко смачна настукаў па твары аж да гематомы пад вокаў. У 10-м раўндзе суддзя быў вымушаны спыніць масакру. На гэтай высокай ноце адзінства інтэлігэнцыі і народа, што праявілася ў форме спагады да збітага Тамаша Адамчыка, бой і Кангрэс культуры закончыліся.

ГАДАВІНА

КАЗАК СУПРАЦЬ КАЗАХА

Алег НОВІКАЎ

20 гадоў таму ва Уральску адбыліся сутычкі паміж казахамі і казакамі. Ёсьць версія, што ў выпадку з'яўлення ахвяр на заход Казахстана павінны былі быць кінуты расійскія «міратворчыя войскі» для стварэння тут мясцовага варыянту Прыднястроўя.

Хаця слова «казак» і «казах» яўна этымалагічна блізкія, вялікіх узаемных сімпатый паміж прадстаўнікамі гэтых народаў гістарычна не было.

Казакі, і перш за ёсё ўральская, з часоў царызму ўвайшлі ў гісторыю Казахстана як авангард каланізацыі, былі аналагам ціперашияг специязу. Не менш ненавідзелі ўральцаў бальшавікі. Нягледзгты на тое, што паўстанне Емяльяна Пугачова займала важнае месца ў гісторыі сацыяльных пратэстў Расіі, Сталін не легалізаваў мясцовага казацтва, у адрозненні ад данскага і кубанскаага (ім дазволілі ствараць на прайрэдадні вайны сваё фармаванні і падтрымліваць культурныя традыцыі). У дадатак Уральск — сталіца ўральскага казацтва — у 1920 годзе перадалі ў склад Казахстану. Сам Уральск з часам ператварыўся ў тыповы абласны правінцыйны горад. На момант канфлікту ў ім жылі каля 250 тысяч чалавек, з іх 150 тысяч — рускія.

У пачатку 1990-х гадоў па ўсім Савецкім Саюзе з'явіліся мужчыны ў дзіўных ваенных мундзірах рознага стылю, рознага фасону, з немаведама адкуль узятымі медалямі, з пагонамі, лампасамі, ды яшчэ з шашкамі і нават бізунамі. Яны называлі сябе казакамі. Так

У апошні момент эмоцыі ўдалося стрымаць. Зрабіла гэта адна з казахскіх жанчын, якая зняла з галавы белую хустку і кінула яе перад калонай раз'юшаных нацыяналістаў. Па казахскіх рытуалах пераступіць яе нельга

была вельмі хутка адноўлена сувязь казацкіх пакаленняў. З'явілася мода на казакоў і ва Уральску. Гэта была трэцяя па ліку адноўленая абшына казакоў у Савецкім Саюзе.

Хаця па статуту абшына збіралася займацца выключна культурай і гісторыяй, яна хутка зацікавілася палітыкай. У паветры луналі геапалітычныя праекты пра перадзел тэрыторый Казахстана. Вялікі рэзананс атрымаў знакаміты артыкул Аляксандра Саліканцына, які выступаў за далучэнне да Расіі Паўночнага Казахстану. Ужо ў жніўні 1990 года казакамі была прынята рэзалюцыя з патрабаваннем вярнуць «землі Уральскага казацтва» ў склад Расіі. Казакоў падтрымлівалі мясцо-

вая адміністрацыя. Пасля того, як у рэспубліцы началася асцярожнае пашырэнне сферы ўжывания казахскай мовы, гарсавет прыняў пастанову пра тое, што спрапаводства ў горадзе Уральскім павінна весціся на рускай мове, руская мова абвяшчалася мясцовай афіцыйнай мовай. У лютым 1991 года ў Маскве была агучана ідэя стварыць Уральскую аўтаномную вобласць, куды б увайшлі землі Уральскай, Гур'еўскай абласцей Казахстана і аўтаномнай Калмыкіі (Расійская Федэрэцыя).

Адначасова набіраў моц мясцовы нацыянальны казахскі рух. У тутэйшых казахаў таксама была і ёсьць гісторыя. Тутэйшая інтэлігенцыя адносіць сябе да нашчадкаў лідараў Букеевскай арды (буфернае адміністратыўнае ўтварэнне на мяжы Расіі і Стэпу ў XIX стагоддзі). Свядомыя казахі тусаваліся пад дахам арганізацыі «Азат».

Супрацьстаянне «Азату» і казакоў дасягнула апагею ўвесні 1991 года. Чыннікам драматычнай канфрантацыі стала жаданне лідараў уральскіх казакоў шырокага адзначыць 400-годдзе служэння ўральскіх казакоў расійскай кароне. Яно выпадала на 15-е верасня 1991 года. Фармальная нагодай стала тое, што папярэдні 300-годдзе служэння расійскай кароне, святковалі тут у 1891 годзе.

Самога рускага самадзяржаўя ў 1991 годзе ўжо не было. Такім чынам, служыць (дакладней, даслужваць чацвёртую сотню гадоў) было няма каму, аднак, як кажуць, была б падстава.

Гарадскія ўлады далі згоду на правядзення свята, якому казакі адразу вырашылі надаць саюзны фармат — запрасілі калег з іншых казацкіх грамад яшчэ афіцыйна існуючага СССР. Самае смешнае, што дазвол быў дадзены на святкованне не толькі юбілею

Такім чынам, напярэдадні дня Х вакол Уральска назіралася заўажная мітусня. З розных куткоў Расіі, пачынаючы з Далёкага Усходу, ва Уральск ехалі сотні казакоў у парадных мундзірах. І з розных куткоў Казахстана ва Уральск ехалі сотні актыўістаў казахскіх нацыянальных арганізацый — на цыгніках, на машынах, і нават на конях.

Першымі ініцыятыўамі на заходзе былі нацыяналісты. Яны акупавалі цэнтральную плошчу і тры дні без перарыву мітингавалі. Пасля казахскі дасант паспрабаваў не дапусціць праходу казакоў з вакзалу на малебен. Кульмінацыяй супрацьстаяння стала блакада ДК заводу «Зеніт», дзе праходзіў святочны сход з нагоды юбілею. Аматары сесіі на коней і паехаць на Яік баяліся, што ўзрэзкі могуць абвесціца ўзганомію Уральскага краю. Натоўп казахаў акружыў будынак і намагаўся прараваща ў залу. Як пішуць сучаснікі, сітуацыя была вельмі напружанай. Тым больш, што маглі мець месца правакацыі.

Былы кіраўнік Уральскай вобласці пасля казаў, што казакамі дырыжавалі з Масквы, што ў той дзень на мяжы Казахстана стаялі з заведзенымі матарамі танкі генерала Альберта Макашова. Меркавалася па прыднестровскім сцэнары адsekchы заходнюю нафтагазаносную частку Казахстана і падніць сиаг «Прыуральскай рэспублікі». Патрэбна была толькі нагода — жудасная навіна пра тое, што ва Уральску забіваюць рускіх.

Аднак у апошні момант эмоцыі ўдалося стрымаць. Зрабіла гэта адна з казахскіх жанчын, якая зняла з галавы белую хустку і кінула яе перад калонай раз'юшаных нацыяналістаў. Па казахскіх рытуалах пераступіць яе нельга.

Падзеі ва Уральску былі напоўніцу выкарыстаны тагачасным казахскім лідарам Назарбаевым. Ён выкарыстаў Уральск як жывы прыклад таго, што чакае рэспубліку ў выпадку палітычнай нестабільнасці. Амаль усе групы грамадства пагадзіліся на ўзмацненне яго персанальнай улады, якая была гарантам парадку.

Аднак формула «персанальны аўтарытарызм у абмен на стабільнасць», відавочна, не вырашае проблему ў комплексе. У статуте казацкай грамады Уральску чорным па белым напісана, што мэта арганізацыі — уз'яднанне з Арэнбургскім казацтвам, якое знаходзіцца ў Расіі. На сайтах казахскіх нацыяналістаў хапае шавіністичных заклікаў.

Ці захопіць падобныя настроі ў бліжэйшы час масы, будзе залежаць ад таго, як Назарбаев правядзіце аперацию «пераемнік». Праўда, не факт, што ён увогуле збіраецца яе праводзіць. Прынамісі мясцовай Акадэміі науку актыўна працуе над прэзідэнцкім загадам: як мага хутчэй сінтэзація эліксір вечнага жыцця.

ПАЛІТЫКІ ТЫДНЯ

МЭЛС ЕЛЕЎСІЗАУ

Старшыня казахскага экалагічнага руху Табігат, эксп-кандыдат прэзідэнты на выбарах 2011 года, вядомы і як адзін з самых праўладных «апазіцыянероў» у краіне. На згаданых выбарах у студзені ён нават публічна заяўві, што, як свядомы апазіцыянер, будзе галасаваць за Назарбаевым.

Аднак такая лаяльнасць не замінае яму выступаць з фантастычнымі праектамі. Так, на мінулым тыдні падчас сустэрэны з Нурсултанам Назарбаевым ён прапанаваў прэзідэнту адміністратыўную рэформу, у аснову якой можа быць пакладзены прынцып водных басейнаў. Усяго, на думку Мэлса, у краіне павінны існаваць не вобласці, а восем водна-басейнавых аймакаў (так ён называе гэты адміністратыўны адзінкі). Сваю пропанову Мэлс Елеўсізай аргументуе тым, што на планеце ідзе працэс паяцлення, у выніку чаго інтэнсіўна растаюць ледавікі, і ў перспектыве ў дзяржаве можа паўстать дэфіцит прэнайснай вады. Экологікі кажа, што «сёння трэба кансалідаваць рэсурсы рэгіянальных і рэспубліканскіх органаў па падтрыманні водных рэсурсаў на неабходным узроўні, для чаго і патрэбна адміністратыўная рэформа». Паводле слоў Мэлса, прэзідэнт Нурсултан Назарбаев, які даў яму аўдыенцыю, «уважівае выслухаў» яго праект рэформы. Незалежная прэса піша, што ўвесе сыр-бор з аймакамі завязаны з новымі чуткамі пра кепскіе здароўі прэзідэнта. Елеўсізай, які супрэсія з Назарбаевым, павінен засведчыць публіцы, што гарант абсалютна здаровы. Сапрауды, вялікі блок яго прэс-канферэнцыі пра пагрозы глабальнага паяцлення быў прысвечаны менавіта тому, як добра выглядае Назарбаев.

УРСУЛА ФОН ДЭР ЛАЙЕН

Маці сямі дзяцей, міністру правацьця ў немецкім урадзе, пачалі называць найбольш патэнцыйным пераемнікам Ангела Меркель пасля таго, як два тыдні таму Хрысціянска-дэмакратычны саюз (CDU) пад кіраўніцтвам канцлеры прайграў чарговыя зямельныя выбары. Усё таму, што яна найблыш папулярная на фоне іншых міністраў. Самае цікавае, што рэйтнінг фон дэр Лайен застаецца дастতкова высокім на фоне яе экспэнтрычных заяў. Апошняя з іх тычицца ідэй павышэння сацыяльных пасобій і ператварэння ЕС у Аўгустыні Штаты Еўропы. Прычым міністр адкрытым текстам кажа, што Германія ў гэтym фармаванні будзе звычайнікі штатам, роўным іншымі. Любому паліту, ды яшчэ з правага лагеру, такія выразы каштавалі б вельмі шмат, аднак фон дэр Лайен усё прарабачаюць. Феномен Урсулы дастаткова цікавы і, магчыма, звязаны з вобразам клапатлівой маці. Праўда, атрымаць пасаду новага старшыні CDU ёй будзе няпроста. Хаця б таму, што Ангела Меркель таксама думае, каму перадаць пайнацтвы. Прэса лічыць, што ў якасці пераемніка яна будзе лабіраваць Крысціну Шродэр — цяперашняга міністра па справах сям'і.

ОМБІР УПАДХАУ

Нарвежскі грамадзянін індускага паходжання стаў адной з зорак выбарчай кампаніі ў мясцовыя органы ўлады, што прыйшла ў Нарвегіі 11 верасня. Так здарылася, што Упадхай з'яўляецца сябрамі правай радыкальнай Партыі прагрэсу (FrP). Як гэлага чалавека з цёмнай скурай занесла ў шэраг FrP, што выступае за права белай расы, цяжкіх сказаць, аднак менавіта ён стаў візітёукам партыі. Справа ўтым, што выбары адбываліся праз 2 месяцы пасля гучнай выхадкі тэрарыста Андэрса Брэйвіка, які забіў 77 чалавек. З-за таго, што Брэйвік быў сябрам FrP, нарвежскіе грамадства ахапілі фобія на адресе правадыркалаў. Місія Упадхай палягала на тым, каб давесці публіцы, што Партыя прагрэсу — нармальная арганізацыя, а не сход фашысты і расисты. Для гэлага індуса піярылі як толькі можна. Аднак гэта не надта дапамагло: Партыя прагрэсу набрала толькі 5,5 працэнта (у 2007-м за іх галасавала 13 працэнтаў). Затое сацыял-дэмакраты, чылі моладзевы лагер расстралюй Брэйвік, сабралі салідны ўраджай галасоў — 33 працэнта. Павялічылі сваю прысутнасць у мясцовых саветах і кансерватары, да якіх перайшлі сімпатыі быльых фанатаў FrP. Кіраўніцтву Партыі прагрэсу застаецца супакоіць сябе тым, што выбары былі спецыфічны і, па-сунтасці, мелі характар рэферэндуму па пытанню стаўлення да ўчынку Андэрса Брэйвіка.

ЦІКАВА

АРТЫМОВІЧЫ

Сяргей Чыгрын

**Хачу рассказаць пра
знакамітых беларусаў з
Беласточчыны Віктара,
Адама і Антона Артымовічаў,
якія ў XIX стагоддзі ўнеслі
вялікі ўклад у эканамічнае
развіццё Расійскай імперыі.**

**На жаль, што не сваёй уласнай
Бацькаўшчыны, а менавіта
Расійскай імперыі. І гэта не
іх віна, а бяды. Но, як мы
ведаем з гісторыі, беларускае
гаспадарства было ліквідавана
у канцы XVIII стагоддзя. Да
гэтага спрычыніліся нашы
як заходнія, гэтак і ўсходнія
суседзі.**

Віктар Артымовіч

Адам Антонавіч Артымовіч

Увесну 1791 года ў часе Вальнага Сойму польскія магнаты і апалалячаная беларуская шляхта, імкнучыся ўмацаваць Польшчу, над якой навісла пагроза з боку Аўстрыі, Пруссіі і Расіі, заяўлі пра неабходнасць увядзення спадчыннай манархіі і зліквідавання адметных дзяржаўных структур Бялікага Княства. Так здзейнілася мара нашых заходніх суседзяў. Беларускае гаспадарства з гэтага моманту дэюць ўвайшло ў склад Польшчы. Праўда, ненадоўга. У маі 1792 года расійская армія пад камандаваннем Крачотніка захапіла Вільню і ўсталявала кантроль над нашымі землямі. А ў 1793 годзе Расійская імперыя анексавала цэнтральную частку Беларусі (усходнія землі былі захопленыя яшчэ раней — у 1772 годзе).

У 1795 годзе, калі Расія дарэшты захапіла Беларусь, распарараджэннем Кацярыны II нашы землі ўвайшли ў тры створаныя тады адміністрацыйныя адзінкі — генерал-губернатарствы: Беларускае (Полацкая і Магілёўская губерні), Літоўскае (Слонімская і Віленская губерні ды дзве вобласці — Ковенская і Гарадзенская) і Падольскае (Менская, Валынская і Падольская губерні).

Такім чынам, аніякага «ўз’яднання» Беларусі з Расіяй, як гэта доўга тэндэнцыяна сцвярджалася ў савецкай гістарычнай літаратуры, ніколі не было. Меў месца гвалтоўны захоп, у выніку якога тэрыторыя Беларусі разам з беларускім народам была далучана да Расіі, і наш пакутны народ на дзвесце гадоў трапіў у маскоўскую нядолю.

Такі лёс быў і вельмі адукаваных, разумных і таленавітых беларусаў Віктара, Адама і Антона Артымовічаў. У Расійскай імперыі ў іх нават нацыянальнасць пісалаася не беларуская, а польская альбо расійская.

Віктар Антонавіч Артымовіч нарадзіўся ў Беластоку ў 1820 годзе. Пра яго маленства і школънія гады мала што вядома. Але мы ведаем, што бацька Віктара Антон Фёдаравіч Артымовіч (професар матэматыкі і астрономіі Віленскага ўніверсітэта) за вельмі кароткі час зрабіў добрую чыноўніцкую кар’еру, атрымаў 2000 дзесяцін зямлі і фальварак. Ён быў на той час даволі багатым чалавекам. Таму меў гроши, каб даць сыну добрую адукацию. І сын хутка кончыў Імператарскае вучылішча правазнаўства ў Пецярбурзе. А гэта вучылішча на той час рыхтавала дзяржаўных служачых, чыноўнікаў вялікага рангу.

З 1842 да 1853 гадоў Віктар Артымовіч служыў у Сенаке — адным з вышэйших дзяржаўных органаў Расійскай імперыі, галоўнай функцыяй якога ў той час было «блісти законы», змагаща са злоўжываннем як у цэнтры, так і ў губерніях. З гэтай мэтай Сенат адпраўляў туды сенакія рэвізіі, у якіх малады Артымовіч рэгулярна прымаў удзел, дасканала вывучаючы дзейнасць чыноўнікаў. Ужо тады Віктар Артымовіч стварыў сабе рэпутацію вельмі прынцыпавага і сумленнага рэвізора, які наводзіў страх на ўсіх хабарнікаў і казнакрадаў. У Сенаке ён даслужыўся да ўпраўляючага справамі.

У 1854 годзе Віктар Артымовіч быў прызначаны табольскім губернатаром. За пяць гадоў службы ў Табольску ён не толькі зарэкамендаваў сябе надзвычай дзейным кіраўніком губерні, але актыўна вёў барацьбу з хабарніцтвам, навёў парадак у службовых месцах, палепшыў становішча ссыльных. Дарэчы, пасля паўстання 1831 года, а таксама пасля таго, як у 1846 годзе 1100 сем’яў аднадворцаў па загаду міністра ўнутраных спраў Расіі гвалтам былі пераселены з Беларусі на Каўказ і ў многія губерні Расіі, а таксама пасля паўстання 1863 года, ссыльных землякоў Віктара Артымовіча

было ў Табольскай губерні шмат. Губернатар іх не крыўдзіў. Знаходзіў жыллё, працу, дапамагаў. Гэтым учынкам хутка зацікавіліся працтаванікі расійскага ўраду, і нашага земляка перавялі губернатарам у Калужскую губерню. Але і там ён дапамагаў ссыльным з заходніх рэгіёнаў тагачаснай Расійскай імперыі. За працай і учынкамі Віктара Артымовіча вельмі сачылі. А калі колькасць ссыльных пасля 1863 года стала ў губерніях Расіі павялічвацца, Віктара Артымовіча перавялі на працу ў Варшаву. Тым не менш, там ён доўга не затрымаўся, бо па ўласнай заяве яго зноў перавялі ў Сенат, дзе Віктар Антонавіч пачынаў і дзе адпрацаваў усе астатнія гады свайго жыцця.

Нашага земляка ўсе вельмі паважалі. Ён меў роўны, спакойны характар і дужа паважліва ставіўся да сваіх падначаленых. Нездарма, прызначаючы 34-гадовага Артымовіча губернатарам Табольска, цар Мікалай I, які ўсім «тыцкай», звяртаўся да яго выключна толькі на «вы».

У 1854 годзе, незадоўга да свайго прызначэння ў Табольскую губернію, Віктар Артымовіч ажаніўся з Ганнай Жамчужнікавай. З дружнім і таленавітай сям’ёй Артымовіч пасябраваў адразу, калі прыехаў з Беластока ў Пецярбург. З братам жонкі Аляксеем ён вучыўся ў адным класе вучылішча правазнаўства. Вельмі любіў бываць у дому Жамчужнікавых. Два браты Жамчужнікавыя былі паэты, адзін — мастак, іх стрыечны брат — рускі пісьменнік Аляксей Талстой. А бацька Ганны Жамчужнікавай быў сенатаром. Шлюб Віктара Артымовіча і Ганны Жамчужнікавай быў вельмі шчаслівым. Ганна перажыла мужа, але апошнія гады свайго жыцця яна збрала матэрыялы пра яго жыццё і дзейнасць. Віктара Антонавіча Артымовіча не стала ў 1893 годзе.

Выпісі з метрыкаў, пасведчанне аб заканчэнні вучылішча правазнаўства, дыплом на званне сапраўднага члена Рускага геаграфічнага таварыства, біяграфія, некралог, розныя загады, пісімы, перапіска, радаслоўная Артымовіч, матэрыялы сям’і Жамчужнікавых і шмат іншых матэрыялаў захоўваючыя сэння ў Інстытуце рускай літаратуры Расійскай Акадэміі Навук (ф.11, адзін. зах. 82).

Родны брат Віктара Артымовіча Адам Артымовіч быў маладзейшы за брата на 8 гадоў. Ён нарадзіўся ў Беластоку ў 1828 годзе. Скончыў Беластоцкую гімназію, а ў 1849 годзе — Пецярбургскіе Імператарскае вучылішча правазнаўства. Дзякуючы вучобе ў гэтым вучылішчы Адам Антонавіч атрымаў даволі высокі чын тытульнага дарадчыка і пачаў службу летам 1849 года ў Першым Дэпартаменце Урадавага Сената Расіі.

З 1857 года Адам Артымовіч пачаў працаваць чыноўнікам пры Арэнбургскім і Самарскім генерал-губернатары. Потым загадваў канцылярыя губернатарства. На гэтай пасадзе ён зарэкамендаваў сябе вельмі

Антон Артымовіч

добра ў адносінах падрыхтоўкі вызвалення сялян ад прыгоннага права. Прыймаў таксама ўдзел у рэвізіях Захаднія Сібіры. А пасля гэтага Адам Артымовіч стаў працаваць чыноўнікам па важных даручэннях пры Аренбургскім і Самарскім генерал-губернатары.

1 студзеня 1861 года наш зямляк быў прызначаны кіраўніком Самарскай губерні Расіі. Як губернатар ён удзельнічаў у работе па вызваленні сялян Самарской губерні ад прыгоннага права па Маніфесту 19 лютага 1861 года. Гэтую работу ён выканала ў гонарам, не парушаючы інтарэсаў ні сялян, ні памешчыкаў.

Пры Адаму Артымовічу пачалося фарміраванне ў заволжскіх стэпах Самарскай губерні раёна таварнага земляробства, якое даволі забяспечыць рост самой Самары — з 1861 да 1897 гадоў колькасць самарскіх жыхароў павялічылася на 226%, сярод якіх шмат было беларусаў з Паўночна-захаднія краю Расіі. Дзякуючы Адаму Антонавічу ў Самары быў адкрыты тэлеграфная кантрор і гарадскі агульны банк.

У 1861 годзе па загаду Адама Артымовіча там быў пабудаваны новы Кафедральны праваслаўны сабор імя Праесвятой Багародзіцы. Губернатар шчыра захаваў будаўніцтва ў горадзе праваслаўных храмаў і каменных пабудоў...

17 красавіка 1862 года Адама Артымовіча перавялі на пасаду апекуна Адэскай вучэбнай акругі. Прыймылі такога паніжэння ў пасадзе стала тое, што наш зямляк выступаў за аддзяленне Самарскай губерні ад генерал-губернатарства. А таксама тое, што ён разам з братам Віктарам (калужскім губернатаром) падтрымліваў цесныя сувязі з рэвалюцыйнымі польскімі гурткамі. Адам і Віктар Артымовічі дапамагалі фінансам будучым паўстанцам на Беларусі пад кіраўніцтвам Кастусі Каліноўскага...

2 мая 1962 года Адам Антонавіч наладзіў развітальны абед

і разам з жонкай падехаў на новае месца службы ў Адэсу. Пры пераводзе на новае месца працы яго нават узнагародзілі ордэнам Святога Уладзіміра трэцій ступені, а праз тры гады — ордэнам Святога Станіслава першай ступені.

У Адэсе наш зямляк працаваў амаль да смерці. Яго не стала 15 студзеня 1893 года.

Антон Артымовіч (1832–1910) быў самым малодшым братам Артымовічаў. Але пра яго звес так пакуль сабраць удалося мала. Ды і не такім вядомым ён быў у Расіі, як Віктар і Адам. Антон нарадзіўся ў Беластоку ў 1832 годзе. Быў правадзейным тайным работнікам, потым сенатарам. Яго жонкай стала Вольга Рымская-Корсакава, чые продкі былі беларусамі і паходзілі з Літвы. У іх нарадзілася шасцёра дзяцей. Сярод якіх — Марыя была «класнай дамой» у Ніжагородскім Марыінскім інстытуце шляхетных дзячат. Сын Уладзімір служыў у Міністэрстве замежных спраў Расіі. А з 1910 года быў дырэктарам Дэпартаменту асабістага складу і гаспадарчых спраў. Яго жонкай была амерыканская Марыяна Гобс...

Каб расказаць пра ўсіх Артымовічаў — беларусаў з Беласточчыны, пра іх дзяцей, унукаў, праўнukaў і пра праўнukaў — неабходна напісць некалькі тамоўкі. Тым не менш, яны ведаюць і павінны ведаць, што іх быў далёкі продак з Беластока праваслаўны беларус (ліцвін) Артымовіч Антон Фёдаравіч, яго сыны Віктар, Адам і Антон Артымовічі. Лёс беларусаў Артымовічаў раскінуў па ўсіх свету. Магчыма, з гэтага роду і слынная наша беларуская паятка з Беласточчыны Надзея Артымовіч, якая неяк напісала: «І нават тады, калі пацямыне дарога, а вечер і дождь вырасце сцяной, мы будзем ісці да чыстай вады, да ніў залатых і да нашага блакітнага неба».

СПАДЧЫНА

ЛАЎРЫШАЎСКІ МАНАСТЫР

Лявон ЦЕЛЕШ

Пісьменства і кнігадрукаванне зарадзілася на Беларусі ў свой дауніне. Самым старажытным помнікам пісьменства не толькі ў нашай краіне, але і на ўсёй тэрыторыі Усходняй Еўропы лічыцца надпіс на пячатцы полацкага князя Ізяслава. Старажытнае пісьменства прадстаўлена таксама надпісамі на Барысавых і Рагвалодавых камянях, берасцянімі граматамі, на крыжы Ефрасінні Полацкай.

Летапісны цэнтр

Ужо ў пачатку XI стагоддзя на тэрыторыі сёnniшніяй Беларусі пачалася перапіска кніг. Вялася яна ў майстэрнях скрыпторыях, якія ствараліся пры манастырах. На жаль, шматвяковая трагічная гісторыя Беларусі, землі якой увесь час быў эпіцэнтры ваенных падзеяў, адбілася і на лёсіх гэтых старажытных культурных і духоўных цэнтраў. Многія манастыры і храмы былі знішчаныя, а вялікія каштоўнасці, такія, як крыж Ефрасінні Полацкай, старажытныя рукапісы і кнігі, апынуліся ва ўсходніх ці заходніх суседзіях.

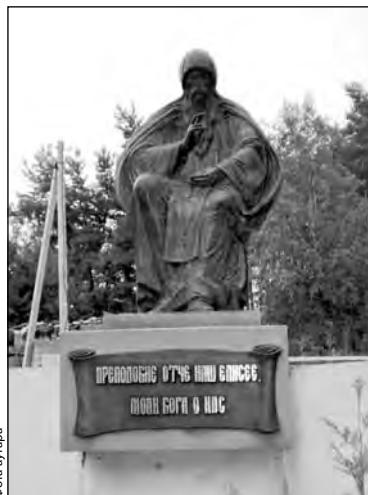
Зусім нядаўна мне пацасціла пабываць на апетай Адамам Міцкевічам зямлі Навагрудчыны і наведаць адзін са старажытнейшых на Беларусі Свята-Елісеевскі Ляўрышаўскі мужчынскі манастыр, азнаёміца з археалагічнымі раскопкамі, якія праводзіць археолаг, доктар гістарычных навук, прафесар Сяргей Расадзін сумесна з валанцёрамі — студэнтамі Горацкай сельскагаспадарчай акадэміі. Адбылося маё знаёмства з манаstryром, з ігуменам манастыра, іераманаҳам айцом Яўсевіем, а ад летапісца Ляўрышаўскага манастыра, манаҳа Феадосія ѹаведаўся гісторыю манастыра.

Звесткі аб Свята-Елісеевскім Ляўрышаўскім мужчынскім манастыры сустракаюцца ў летапісах Вялікага Княства Літоўскага, «Хроніцы» Стрыйкоўскага, гістарычных працах праваслаўных, уніяцкіх і каталіцкіх дзеячаў XVII-XVIII стагоддзяў. Іпацьеўскі летапіс паведамляе пад 1262 годам, што заснаваў манастыр на беразе Нёмана сын Літоўскага князя Трайніты, племяніка Міндоўга, працадобны Елісей Ляўрышаўскі каля 1225 года. У тыя часы гэта была самая крайняя праваслаўная кропка, што глыбока ўдавалася ў заходнюю пагансскую тэрыторыю. Паступова гэты асиродак культавага жыцця стаў адным з буйнейшых на Беларусі і атрымаў назуву Ляўра. Гэта адзіная вядомая на сёння Ляўра ў гісторыі Беларусі.

Пра жыццё працадобнага Елісея сведчанняў дайшло да нашага часу няшмат, бо шматлікія войны, якія вогненнай віхурай пранесліся па гэтай зямлі, знішчылі ўсе сляды яго біяграфіі. Вядома толькі, што Елісей Ляўрышаўскі ў 1250 годзе быў забіты

Вокладка Ляўрышаўскага Евангелля

Фота Алега

сваім звар'яцелым паслушнікам, і яго святая мошчы з цягам часу пачалі славіцца шматлікімі чудатварэннямі.

У XIII-XIV стагоддзях манастыр быў летапісным цэнтрам нашай старадаўніяй краіны. У 1329 годзе ў манастыры было створана рукапіснае Ляўрышаўскае Евангелле — помнік беларускага кнігапісання, якое зараз знаходзіцца ў Кракаве, у прыватнай бібліятэцы-музеі Чартарыйскіх. Напісана яно было на пергаменце царкоўна-славянскай мовай. Евангелле каляровае — тэкст напісаны каляровымі фарбамі і змяшчае ілюстрацыі ў гречаскім, візантыйскім.

У XVI стагоддзі пачасціліся напады на тэрыторыю Навагрудчыны крымскіх татар. Спустошы ў 1508 годзе наваколлі Навагрудка, яны, ведаючы аб бағаціях манастыра, наблізіліся да Ляўры. Як сведчыць паданне,

Свята-Елісеевская царква

татарам здалося, што ў манастырскім двары стаіць вялікая конная сіла, і яны адступілі. Падзея гэтая стала нагодай для кананізацыі працадобнага Елісея на Віленскім саборы ў 1514 годзе.

На гэты ж перыяд прыпадае і незвычайны росквіт манастыра: тут почала дзейнічаць школа, мелася багатая бібліятэка і друкарскія майстэрні. Мірнае жыццё прыпыніў паўторны набег татар, у выніку чаго ўсе манаҳі былі забітыя, а каменны манастыр быў зраўнаваны зямллёй. Мошчы працадобнага Елісея і маёмасць манастыра быў скаваны ў зямлю і дагэтуль не знайдены.

Першае адраджэнне манастыра адбылося ў другой палове XVI стагоддзя ў межах вёскі Ляўрышава. На пачатку XVII стагоддзя манастыр перайшоў да ўніятаў, якія стварылі тут семінарло, з 1615 года тут дзейнічаў базыльянскі манастыр. Новыя пабудовы ў межах ужо праваслаўнага манастыра з'явіліся ў канцы XVIII стагоддзя.

Былі пабудаваны побач з манаstryром драўляная Свята-Успенская царква, якая дзейнічае і зараз, брацкі корпус, цагляныя будынкі архіва і склада, бібліятэка, якая налічвала 500 тамоў.

Заняпад і адраджэнне

Але паступова манастыр прышоў у занядобу. У 1824 годзе ў Ляўрышаве налічвалася толькі пяць насељнікаў, а ў 1836 годзе манаstryр зачынілі, храм стаў прыходскім. Сёння ад манастырскіх будынкаў, акрамя царквы, нічога не засталося. Менавіта, на гэтым месцы і праводзіцца зараз археалагічныя даследаванні пад кіраўніцтвам прафесара Сяргея Расадзіна.

На даследуемай пляцоўцы плошчай у 32 квадратных метрах культурны слой мае магутнасць прыблізна 1 метр. Па колькасці знаходак першае месца займае кераміка: фрагменты непаліванага, дымленага і паліванага керамічнага посуду, сабрана шмат фраг-

Ігумен манастыра айцец Яўсевій і гісторык-археолаг Сяргей Расадзін

На археалагічных раскопках

ментаў кафлі, некаторыя з якіх маюць геральдычную выяву, асколкі пляшак самаробнага вырабу з рознай таўшчынёй шкла. Усе знаходкі датуюцца XVI — пачаткам XIX стагоддзя. Знойдзена таксама некалькі манет царскай Расіі. Здаўтыя падчас археалагічных раскопак матэрыялы пацвярджаюць факт знаходжання ў XVI-XIX стагоддзях на гэтым месцы, побач з царквой, манастыра.

Другое адраджэнне Ляўрышаўскага манастыра адносіцца да 1913 года. На першапачатковым месцы старажытнага манастыра намаганнямі князя Храптовіча-Буценёва была асвечана царква ў імя працадобнага Елісея, брацкі корпус і дом для паломнікаў. Аднак у часы Першай сусветнай вайны ўсе будынкі манастыра былі зруйнаваныя. Пападаннем нямецкага снарада царква была ўшчэнт разбурана. І толькі амаль праз 80 гадоў, у 1993 годзе, гэтае святое шматпакутнае месца было асвечана архіепіскапам Беластроцкім і Гданьскім Савам, епіскапам Навагрудскім і Лідскім Констанцінам.

Пачалося трэцяе адраджэнне манастыра. На падмурках разбуранай царквы была ўзвядзена новая цагляная Свята-Елісеевская царква, побач з якой быў устаноўлены помнік працадобнаму Елісею Ляўрышаўскаму. На месцы згарэўшага ў 2008 годзе брацкага драўлянага корпуса будзе ўзведзена новы, капітальны будынак. Звесткі аб ім разыходзяцца ўсё шырэй. Павялічваецца паток паломнікаў, хросныя хады ўжо збіраюць больш за 300 чалавек.

Як паведаміў айцец Яўсевій, адраджэнне манастыра мае на ўвазе стварэнне цлага комплексу для рэабілітацыі людзей, якія аказаліся ў складаных жыццёвых абставінах, — тыя, хто згубіў надзею ў жыцці і хоча выратавацца, хто вызваліўся з месцаў пазбаўлення волі, хто спрабуе пазбавіцца ад алкагольнай залежнасці. Пры манастыры будуць працаўнікі майстэрні. Сёння манастыр прыпранае ўнікальную магчымасць актыўнага адпачынку, бо месцы ў наваколлі Ляўрышаўскага манастыра вельмі маліяўнічыя: побач Нёман, сасновы лес.

Треба спадзявацца, што ўсе высадародныя задумы здзейсняцца, і трэцяе адраджэнне ў гісторыі манастыра будзе апошнім і канчатковым.

КУЛЬТУРА

Дыскусія ў галерэі «Артатэка»

Фота з агуара

ПРЕЗЕНТАЦЫЯ

НОВАЕ ІМЯ ЎЛІТАРАТУРЫ

Кацярына КОЛБ

У галерэі «Ў» адбылася презентацыя дэбютнай кнігі Сяргея Егарэйчанкі «Лебедзі паміраюць разам».

Яшчэ зусім нядаўна «Аповесць пра чалавека, які не хаше быць Богам» была адзначана прэміяй імя Максіма Багдановіча, а ўжо выйшаў у свет і першы зборнік маладога празаіка. Кніга прысвечана тэме рэпрэсіі у мінульым і ў сучасніці, зусім не новая, але ў нашай краіне заўсёды актуальнай.

Презентацыя, нягледзячы на выхадны дзень, сабрала нямана людзей розных узростаў. Якія, дарэчы, ледзь умісціла гасцінная зала кнігарні. Мерапрыемства прыйшло традыцыйна для такіх сустэреч: брутальны вядучы, добрыя слова і пажаданні, чытанне аўтарам сваіх твораў і аўтограф-сесія. Не зусім звычайнім для

Аўтар зачытвае ўрывак з кнігі

ВЫДАВЕЦКІ СЕМІНАР

Уладзімір СІЧЫКАЎ

Дзве краіны Вышаградскай групы наведала дэлегацыя беларускіх незалежных выдаўцуў.

У галерэі «Артатэка» гародской бібліятэкі Браціславы прыйшла дыскусія на тэму «Выдавецкі бізнес у Славакіі (невялікія выдавецтвы, іх роля і функцыянаванне на рынку; аўтарскія права; маркетынг і распаўсюд)» з удзелам Attila Agoston (выдавецтва «Kalligram»), Albert Marencin («Marencin PT»), KK Bagala (literarniklub.sk). Наведалі ўдзельнікі семінара і буйныя выдавецтвы «Pkar» і «Slovart».

У чэшскім Брно праца працягвалася ў выдавецтве «Vetrne

mlynu» і ў рэдакцыі часопіса «RozRazil».

У кангрэс-зале тэатра «Husa na provazku» быў арганізаваны круглы стол на тэму «Выдавецкая справа ў Беларусі».

Гаворку «Выдавецкі бізнес у Брно» правёў Marek Seckar («выдавецтва «Host»), а міні-лекцыю «Чэшскі кніжны рынак, чытачы і электронныя публікацыі» прачытаў Pavel Rehognik (выдавецтва «Vetrne mlynu»).

Пасля прагляду двух дакументальных фільмаў з цыклу «Беларусь ёсьць паэзія» адбыўся абмен думкамі на тэму «Літаратура і кіно» (фільм і рэклама; эканамічны бок дзеянасці выдавецтва), а на заканчэнні былі рэпрэзентаваныя найбольш вядомыя сучасныя чэшскія аўтары і найбольш папулярныя кнігі.

КАНФЕРЭНЦЫЯ ПАХОДЖАННЕ БЕЛАРУСАЙ

Рэдакцыя дайджесту «Дзяды» і фірма «Віценъ» праводзяць у канцы каstryчніка — пачатку лістапада бягучага года 2-ю навукова-практычную канферэнцыю па пытаннях этнагенезу беларусаў.

Першая канферэнцыя адбылася 30 студзеня. Справа здача аў ёй і даклады ўдзельнікаў былі апублікаваны ў 6-м нумары дайджесту «Дзяды».

Другая канферэнцыя прысвечаная перыяду з XIII да канца XVI стагоддзя, г. зн. часам Вялікага Княства Літоўскага. Галоўныя пытанні для абмеркавання:

— Хто, калі і як ствараў ВКЛ?

— Хто такія ліцвіны і русіны ў ВКЛ?

— Ці мелі жамойты дачыненне да стварэння ВКЛ?

— На якой мове гаварылі насы продкі ў ВКЛ?

Канферэнцыя разлічаная на адзін дзень (нядзеля). Дакладная дата будзе паведамленая кожнаму з ўдзельнікаў. Удзел у канферэнцыі — за ўласны рахунак. Даклады будуць апублікаваны ў «Дзядах» або ў асобным зборніку.

Запрашаем да ўдзелу навукоўцу і зацікаўленых асоб. Тэзы дакладаў на беларускай або рускай мове (3–4 старонкі) трэба паслаць да 15 каstryчніка на адрес:

г. Мінск-131, абаненцкая скрыня 137, Тарасу А.Е.

Або электронныя варыянты на адрес: aetaras@tut.by

ДАБРАЧЫННАСЦЬ

ЯНЫ ВАС ЧАКАЮЦЬ!

Барыкела — кот з годнасцю, арыстакратычны, вельмі акуратны

Філя — сабака з душой паэта, філософскімі поглядам на жыццё

Па признанні валанцёраў — эта самы ласкавы і контактны коцік у свеце! Абдымаетца, як чалавек, дзвюма лапкамі за шыю і прыцікаеца сваёй пыскай да шчакі чалавека, і нават ежа яго ў такія хвіліны не хвалюе!

Коцік Барыкела зараз жыве ў прытулку «СуперКот», куды яго забралі валанцёры з пункту часовага ўтрымання на Гурскага. Яму 2 гады, каstryраваны, прызываючы да латку, агледжаны ветэрынарам.

Барыкела гатовы стаць вам самым лепшым сябрам і сагрэць цяплом свайго сардэчка.

Званіце!

+37529 129-20-73 Марыя

+37529 199-99-15 Юлія

+37529 872-80-32 Алена

Званіце!
+37529-3138372 Ірэна

Болей котак і сабак — у каталоге прытулку «СуперКот», www.forum.superkot.com

Новы Час

Агульнапалітычна
штотыднёвая газета
выдаецца з сакавіка 2002 г.

Галоўны рэдактар
Кароль Аляксей Сцяпанавіч

Зарэгістравана Міністэрствам інфармацыі РБ. Пасведчанне аб дзяржавай рэгістрацыі № 206 ад 20 ліпеня 2009.

ЗАСНУВАЛЬНИК: Мінская гародская арганізацыя ГА ТБМ імя Ф.Скарыны. Адрас: 220005, г. Мінск, вул. Румянцева, 13. Тэл.: 284-85-11.

ВЫДАВЕЦ: Прыватнае выдавецкае ўнітарнае прадпрыемства «Час навінаў». Пасведчанне №64 ад 12.01.2007 г.

АДРАС РЭДАКЦЫІ ВЫДАЎЦА:
220113, г. Мінск, вул. Мележа, 1-1234.

Тэл.: +375 29 651 21 12, +375 17 268 52 81.
novuchas@gmail.com; www.novuchas.org

НАДРУКАВАНА ў друкарні УП «Плутас-Маркет».
г. Мінск, вул. Халмагорская, 59 А.

Замова № 970

Падпісаны да друку 16.09.2011. 8.00.

Наклад 7000 асобнікаў. Кошт свабодны.

Рэдакцыя можа друкаваць артыкулы дзеля палемікі, не падзяляючы пазіцыі аўтараў.

Пры выкарыстанні матэрыялаў газеты спасылка на «Новы Час» абавязковая.

Рукапісы рэдакцыя не вяртае і не рэцэнзуе мастацкія творы.
Чытальская пошта публікуецца паводле рэдакцыйных меркаванняў.